

dialogi

Miesięcznik pedagogiczny

Nr 9 (206)
Listopad 2016
Szczecin
ISSN 2300-9691

Świątlice szkolne

Pałac Młodzieży – uczestnicy pracowni
podczas zajęć

Odkrywamy talenty

Zdjęcia: Monika Wilczyńska

**„Dialogi” Miesięcznik
Pedagogiczny**

e-mail:
dialogi@palac.szczecin.pl

Wydawca:

Pałac Młodzieży –
Pomorskie Centrum
Edukacji

Redagują:

Ewa Karasińska
(redaktor naczelna)
Ryszard Goclan
(redaktor techniczny)

Kolegium redakcyjne:

Paweł Bartnik
Katarzyna Fenczak
*Róża Czerniawska-
Karcz*
Bogdan Matłowski
Wiesław Seidler

Zastrzegamy sobie
prawo do skracania,
opracowań,
redagowania
i adiustacji tekstów oraz
zmiany ich tytułów.
Za treść ogłoszeń
odpowiedzialności
nie ponosimy.

Adres redakcji:

Pałac Młodzieży – PCE
al. Piastów 7
70-327 Szczecin
tel. 91 422 52 61
Konto: **PeKaO S.A.**
II O/Szczecin
75124039271111
001006361605

W numerze:

* **Świetlica szkolna
to nie przechowalnia** 4-9

* **W naszej świetlicy
szkolnej – obalamy mit
„przechowalni”** 10-11

* **Projekt: „Świat Sztuki
– Sztuka Świata”** 11-16

* **Świetlica – artystyczne
inspiracje** 17

* **Jak działa nasza
Jedyneczka?** 18-19

* **Świetlica – wychowuje,
uczy i rozwija** 20

* **Wybuchowy nauczyciel,
czyli zajęcia...** 20-21

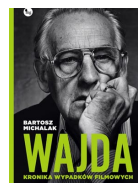
* **Czas na fantazję twórczą ...** 22-23

* **Nauczyciele świetlicy
szkolnej przygotowują się
do pracy już pod koniec
wakacji** 24-25
* **Morskie opowieści** 26-27

* **Z wiatrem w żaglach** 27-29

* **Relaks
z
książką** 30

Warsztaty, konferencje, spotkania, projekcje

Sala do wynajęcia

Pałac Młodzieży oferuje do wynajęcia salę multimedialną na 50 osób. Sala znajduje się w budynku nowej siedziby, przy al. Piastów 7 (centrum Szczecina). Wyposażona jest w nowoczesny sprzęt techniczny, m.in. projektor, rzutnik multimedialny i nagłośnienie w systemie dźwiękowym dolby surround. Można tu zorganizować m.in. warsztaty, konferencje, spotkania, projekcje. Gwarantujemy pomoc techniczną przy obsłudze.

Warunki wynajmu i terminy rezerwacji – w sekretariacie PM-PCE, tel. 91 422 52 61

Szkoła Podstawowa Nr 55

Świetlica szkolna to nie przechowalnia

Wertując prasę i przeglądając tematyczne strony internetowe trudno oprzeć się wrażeniu, że świetlice szkolne odkryte zostały dla oświaty dzięki obawom o los sześciolatek w szkole. Jakby wcześniej nikt nie dbał i nie troszczył się o jakość ich pracy. Każdy, kto pracuje w szkole, wie, że nie jest to prawdą. Urzędnicy jednak lubią myśleć, że od ich działań zaczęło się to, co w oświacie istotne i wartościowe. I tak co kadencję.

Na co dzień doświadczamy, jak mocno tkwią w ludzkiej świadomości mity o pracy w szkolnej świetlicy:

1. to łatwa praca,
2. nic nie trzeba robić, bo dzieci bawią się same,
3. nie trzeba planować pracy, wystarczy kilka gier, klocki i kredki.

Tylko codzienna praca z dziećmi może uzmysłowić niedowiarkom twarde fakty:

1. praca z dziećmi w okresie tak intensywnego rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i społecznego to zajęcie wymagające wzmożonej uwagi i ciągłej gotowości do zmian,

2. dzieci mają w sobie ogromną ochotę na podejmowanie nowych wyzwań, uczestniczenie w nowych zabawach, sprawdzania się w nowych rolach i oczekują, że wychowawca pomoże im poszukiwać i odkrywać,

3. oferta zajęć musi być tak bogata, by dać dziecku możliwość wyboru, czasem wielokrotnego.

Praca w świetlicy absorbuje tak samo jak praca każdego innego nauczyciela i tak samo prowadzi do poznawania środowiska lokalnego oraz jego potrzeb. Z tego powodu w 2000 roku z inicjatywy wychowawców świetlicy powstało szkolne koło Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, którego celem jest niesienie pomocy uczniom znajdującym się w trudnej

sytuacji ekonomiczno – społecznej. Środki zbierane są dwa razy w roku w czasie kiermaszów bożonarodzeniowego i wielkanocnego. Świetliczaki chętnie włączają się, często z rodzicami, w organizację stoisk. Pod okiem nauczycieli przygotowują artykuły świąteczne, dzięki pomocy rodziców i innych nauczycieli na kiermaszowy stół trafiają obok świątecznych ozdób również ciasta i ciasteczka. Uczniowie samodzielnie prowadzą stoiska kiermaszowe, co jest dla nich nagrodą i wyróżnieniem, bo dowodzi zaufania, jakie się w nich pokłada. Dochód przeznaczony jest na pomoc potrzebującym z naszej świetlicy i szkoły. Takie działania przyczyniają się do rozwijania wrażliwości na los innych. Dzieci bardzo dobrze odnajdują się w nowych rolach, ucząc się jednocześnie samodzielności i odpowiedzialności.

Świetlica Szkoły Podstawowej Nr 55 w Szczecinie jest dużą świetlicą. Uczęszcza do niej ponad 400 uczniów, pomimo to staramy się, aby dzieci spędzały czas w sposób urozmaicony i żeby **świetlica nie była przechowalnią**, lecz miejscem wspólnej zabawy, do której chce się przychodzić.

Realizujemy autorskie programy, będące sumą własnych doświadczeń, których celem jest lepsza organizacja działań dydaktyczno-wychowawczych, optymalne dostosowanie metod pracy i rodzaju zadań do potrzeb i możliwości konkretnej grupy wiekowej. Są to:

- program profilaktyczny „*Bezpieczna świetlica*”,
- „*Wesołe witaminki*” – świetlicowy program prozdrowotny,
- „*Czytamy razem*” – program popularyzujący czytelnictwo,
- program rekreacyjny „*Skakankowy zawrót głowy*”,
- „*Hop, hop na ludowo, czyli poznajemy polską kulturę etniczną*”.

Wspólne tworzenie i realizacja programów pozwala zachować szczególnie wartościowe doświadczenia i trafne pomysły, które przyniosły wymierne efekty edukacyjne.

Imprezy świetlicowe stanowią ulubioną formę spędzania czasu świetliczków, mimo że odbywają się cyklicznie, cieszą się dużą popularnością. Należą do

nich: „*Pasowanie na Świąteczną*”, w ostatnich latach zamienione na „*Spotkanie w świetlicowej gromadzie*”, „*Andrzejki*”, „*Mikołajki*”, „*Powitanie wiosny*”, „*Dzień Ziemi*”. W latach 2010-2013 organizowaliśmy „*Dzień Pluszowego Misia*” dla wszystkich grup świetlicowych.

Do tradycji świetlicy SP 55 na stałe weszła organizacja turniejów. Jest to turniej warcabowy, szachowy oraz turniej halmy. Jako nauczyciele – wychowawcy świetlicy cieszymy się, że uczniowie tak chętnie biorą udział w wymienionych turniejach. Dzięki temu Warcaby, Szachy i Halma stały się grami popularnymi, uczącymi zdrowej rywalizacji i wspierającymi rozwój intelektualny naszych uczniów. Nawet przegrana w naszej świetlicy jest nagradzana, ponieważ każdy uczestnik turnieju otrzymuje dyplom i upominki pocieszenia, a główni zwycięzcy atrakcyjne nagrody, gratulacje dyrekcji i pracowników świetlicy oraz uznanie rówieśników.

W celu rozwijania zainteresowań i zdolności plastycznych świetlica nasza organizuje konkursy plastyczne o różnorodnej tematyce. W ostatnich latach powstały prace plastyczne na następujące konkursy: „*Portret koleżanki i kolegi*”, „*Z niczego – coś*” (konkurs plastyczno-ekologiczny), „*Kwiatowe kompozycje*”, „*Recepta na zdrowie*”, „*Barwy jesieni*”, „*Plakat reklamujący świetlicę szkolną*” i „*Jesienna kompozycja przestrzenna*”. Zorganizowany został także „*Festiwal kreatywności*”. W zakresie twórczości literackiej możemy pochwalić się wydaniem książki pt. „*Opowieść o zajączku Jaśku*”, której autorami i ilustratorami są uczniowie ubiegłorocznych klas drugich, uczęszczający do świetlicy SP 55. Nasze Świąteczniki chętnie biorą udział w licznych konkursach zewnętrznych, na których zdobywają nagrody i wyróżnienia. Prace plastyczne wysłaliśmy na: międzyszkolny konkurs na „*Najciekawszy stroik wielkanocny*”, „*Najpiękniejszą ozdobę choinkową*”, „*Ahoj morską przygodę*” i „*Moja mleczna kraina*” Dużym osiągnięciem było zdobycie III miej-

sca i trzech wyróżnień w Miejskim konkursie twórczości plastycznej – „*Mamo, tato, niech to będzie bezpieczne lato*”.

Innymi świetlicowymi inicjatywami w zakresie „*poznawania świata ciekawego*” jest: koncert kołęd w wykonaniu orkiestry wojskowej, spotkanie i prezentacja audiowizualna „*Dzieci z Nepalu*” podróżniczki Małgorzaty Głowackiej, „*Dzień drzewa*”, połączony z zasadzeniem sosny na klombie przed szkołą, prowadzenie zajęć z zakresu „*Śpiewającej ortografii*”, „*Zabawa z angielskim*” czy współpraca z Polskim Związkiem Działkowców. Współpraca ta zapoczątkowana została w 2005 roku i polega organizowaniu stałych tematycznych spotkań z działkowcami na terenie ogrodów, których celem jest szerzenie wśród uczniów wiedzy ekologicznej i nauka obserwacji przyrody w okresie różnych pór roku. Spotkania na pobliskich działkach stały się naszymi stałymi świetlicowymi małymi wycieczkami. Widzimy, iż efektem współpracy jest rozwój zainteresowania uczniów przyrodą i oraz kształtowanie postawy poszanowania otaczającego środowiska naturalnego. Wszystkie wymienione działania możemy realizować dzięki uprzejmości działkowców z Rodzinnych Ogrodów Działkowych im. Mieszka I-go w Szczecinie. To tam organizowane jest „*Powitanie Wiosny*”, odbywają się zajęcia edukacyjne w plenerze. Co roku dzieci ze świetlicy zapraszane są na wystawę plonów działkowych połączoną z degustacją soczystych warzyw i owoców. W tym roku dzieci oglądały oryginalny wieniec

dożynkowy, uczestniczyły w spotkaniu z pszczelarzem i poznały dzieła miejscowego artysty rzeźbiarza. Dzięki takiej współpracy Świetliczaki chętnie uczestniczą w zajęciach świetlicowych odbywających się nie tylko na terenie szkoły. Oprócz wspólnej zabawy powyższe imprezy przyczyniają się do integracji grup, uczą akceptacji siebie i innych oraz wzbogacają ich wiedzę o świecie.

Codzienną pracą staramy się udowodnić, że świetlica szkolna może intensyfikować i wzmacniać naukę szkolną, wspierać naturalny rozwój dziecka, pomagać w pokonywaniu szkolnych trudności, uczyć i wychowywać, pomagać w integrowaniu szkoły ze środowiskiem lokalnym, ale potrzeba jej, bardziej niż kredek i klocków, zaufania w kompetencje, umiejętności i chęć działania jej pracowników.

*Renata Lepieszkiwicz
Katarzyna Rymkiewicz*

– Szkoła Podstawowa Nr 55 w Szczecinie

SCENARIUSZ turnieju WARCABOWEGO świetlicy SZKOLNEJ SP 55 2016/2017

1. **Termin** rozgrywek turniejowych: październik 2016

2. **Cele ogólne:**

- popularyzacja gier logicznych w świetlicy
- rozwój intelektualny dzieci
- podniesienie poziomu gry
- wspólna zabawa.

3. **Cele szczegółowe:**

uczniowie:

- znają zasady gry w WARCABY
- rozwijają logiczne myślenie – umiejętność przewidywania, planowania
- uczą się cierpliwości i pracy w skupieniu
- potrafią przyjmować sukcesy i porażki współzawodnicząc w rozgrywkach między sobą
- uczą się racjonalnego oceniania własnych umiejętności

- szanują i nie lekceważą swoich przeciwników.

4. **Metoda:** gry logiczne.

5. **Forma:** gra w parach.

6. **Środki dydaktyczne:** plansza gry, pionki

7. **Uczestnicy:** uczniowie klas I, II, III.

8. **Odpowiedzialna** za turniej i przebieg rozgrywek – mgr Renata Lepieszkiwicz.

9. **Kalendarium imprezy:**

- Nauka i doskonalenie gry w warcaby z użyciem standardowej planszy – od początku roku szkolnego
- ogłoszenie naboru do turnieju wśród uczniów uczęszczających do świetlicy – październik 2016

- przekazanie pełnej informacji uczniom i ich opiekunom na temat turnieju – informacja w formie pisemnej na drzwiach świetlicy i stronie www szkoły oraz ustna w trakcie zajęć świetlicowych – terminy, zasady rekrutacji i awansu w turnieju, przypomnienie zasad gry oraz doboru partnerów turniejowych – październik 2016

- zebranie listy uczestników do turnieju spośród klas I-III (październik 2016)

- przeprowadzenie rozgrywek – październik/listopad 2016, w salach 104, 105 i 014

- uroczyste wręczenie dyplomów i nagród - listopad/ grudzień 2016.

10. **Zasady uczestnictwa i gry:**

- Uczestnikiem turnieju warcabowego może być każdy uczeń uczęszczający do szkolnej świetlicy, który ocenia swoje umiejętności gry za wystarczające.

- Zamknięcie listy uczestników następuje w oznaczonym w pisemnej informacji terminie.

- Zgłoszeni uczestnicy losują w obecności pracownika świetlicy oraz innych uczestników numer

pod którym zostają zapisani na liście uczestników danej grupy wiekowej.

- W pierwszym etapie grają ze sobą uczestnicy sąsiadujący na liście: 1-2, 3-4, 5-6 itd.

- W dalszych rozgrywkach uczestniczą zwycięzcy I etapu, którzy sąsiadują ze sobą na liście: 1-2 contra 3-4 itd.

- Jeśli w I etapie okaże się, iż uczestnik nie zna zasad gry, wykonuje nieregularne ruchy lub żąda wyjaśnienia zasad, odpada z gry, a jego przeciwnik wygrywa partię.

- Jeśli w ostatnim etapie znajdzie się 3 uczestników obowiązuje zasada gry „każdy z każdym”, za zwycięstwo uczestnik otrzymuje 1 punkt, a o miejscu decyduje liczba zdobytych punktów.

- W każdej rozgrywce uczestniczy 2 graczy turniejowych oraz opiekun, pełniący rolę sędziego.

- W rozgrywkach używa się standardowej planszy gry, każdy z uczestników gra 12 pionkami, a jego celem jest wyeliminowanie wszystkich pionków przeciwnika.

- Kolejność wykonywania ruchów: zaczyna uczestnik, który wylosował białe pionki.

Zasady:

- Każdy zwykły pionek przesunąć można jedynie do przodu.

- Damka porusza się swobodnie o dowolną liczbę pól we wszystkich kierunkach.

- Zbić pionek przeciwnika można w każdym kierunku.

- Jeśli gracz ma do wykonania 2 bicia, bezwzględnie pierwszeństwo ma bicie damką.

- Za niewykonanie bicia obowiązuje zasada utraty pionka [„za niebicie tracisz życie”].

- Jeżeli na planszy pozostały jedynie damki, a gracje wykonali 20 ruchów bez bicia, grę rozpoczyna się od początku z pełną liczbą pionków.

- Czas rozgrywki: 5-10 minut.

ŚWIETLICOWY turniej HALMY – MAŁEJ I DUŻEJ

Scenariusz

1. **Termin** rozgrywek turniejowych: MARZEC – MAJ 2017

2. **Cel ogólny:**

- * popularyzowanie gier logicznych w świetlicy

- * rozwój intelektualny dzieci

- * wspólna zabawa

3. **Cele szczegółowe:**

uczniowie:

- * znają zasady gry w Halme

- * rozwijają logiczne myślenie – umiejętność przewidywania, planowania

- * uczą się cierpliwości i pracy w skupieniu

- * potrafią przyjmować sukcesy i porażki współzawodnicząc w rozgrywkach szachowych między sobą

- * uczą się racjonalnego oceniania własnych umiejętności

- * potrafią szanować i nie lekceważyć swojego przeciwnika.

4. **Metoda:** gry logiczne.

5. **Forma:** gra w parach.

6. **Środki dydaktyczne:** plansza gry, pionki

7. **Uczestnicy:** uczniowie klas 0, I, II, III.

8. **Odpowiedzialna** za turniej i przebieg rozgrywek - mgr Renata Lepieszkiewicz.

9. **Kalendarium imprezy:**

- * Nauka i doskonalenie gry w Halme z użyciem standardowej planszy oraz wersji minigry – od początku roku szkolnego

- * ogłoszenie naboru do turnieju Halmy wśród uczniów uczęszczających do świetlicy - marzec 2017

- * przekazanie pełnej informacji uczniom i ich opiekunom na temat turnieju - informacja w formie pisemnej na drzwiach świetlicy i stronie www szkoły oraz ustna w trakcie zajęć świetlicowych - terminy, zasady rekrutacji i awansu w turnieju, przypomnienie zasad gry oraz doboru partnerów turniejowych – marzec 2017

- * zebranie listy uczestników do turnieju spośród klas 0-III (marzec 2017)

- * przeprowadzenie rozgrywek – marzec/kwiecień 2017

- * uroczyste wręczenie dyplomów i nagród maj - czerwiec 2017

10. **Zasady uczestnictwa i gry:**

- * Uczestnikiem turnieju Halmy może być każdy uczeń uczęszczający do szkolnej świetlicy, który ocenia swoje umiejętności gry za wystarczające.

- * Zamknięcie listy uczestników następuje w oznaczonym w pisemnej informacji terminie.

- * **W I etapie uczestnicy grają w parach zgodnie z kolejnością zgłoszeń do turnieju.**

- * W dalszych rozgrywkach uczestniczą zwycięzcy poprzedniego etapu

- * Jeśli w I etapie okaże się, iż uczestnik nie zna zasad gry, wykonuje nieregularne ruchy lub żąda wyjaśnienia zasad, odpada z gry, a jego przeciwnik wygrywa partię.

- * Jeśli w ostatnim etapie znajdzie się 3 uczestników obowiązuje zasada gry "każdy z każdym", za zwycięstwo uczestnik otrzymuje 1 punkt, a o miejscu decyduje liczba zdobytych punktów.

- * W każdej rozgrywce uczestniczy 2 graczy turniejowych oraz opiekun, spełniający rolę sędziego, a jego udział zapewnia optymalną liczbę pionków na planszy w trakcie gry. Sędzia gra tak, by wygrać, ale jego wynik nie jest punktowany.

* **Uwaga, nowość!!!** w rozgrywkach używa się 2 rodzajów plansz:

klasy 0-1 plansza mała, każdy z uczestników dysponuje 6 pionkami

klasy 2-3 plansza standardowa, każdy z uczestników ma 15 pionków

* celem gry jest jak najszybsze ustawienie wszystkich swoich pionków przeciwległym narożniku

* Kolejność wykonywania ruchów: zaczyna sędzia, kolejność zgodna z ruchem wskazówek zegara.

* Uczestnik wygrywa partię, jeśli w danej kolejce jako jedyny zakończył grę.

* Zasady ruchu pionków: **ruch odbywa się między polami połączonymi linią w dowolnym kierunku**; jeśli pionek wykona ruch między najbliższymi polami, nie może przeskoczyć pionka przeciwnika, jeśli przeskoczył pionek przeciwnika, może przeskoczyć następnym o ile za nimi znajduje się wolne pole; ilość skoków w 1 ruchu nie jest ograniczona liczbowo, decyduje sytuacja na planszy. Nie ma zbijania pionków. Ruch może być wykonany tylko jeśli jest wolne pole pozwalające na przestawienie pionka.

* **Wyjątek!** Jeśli 1 z uczestników ustawił w docelowym narożniku 14 pionków i wykonuje ostatni ruch, ale pole zajęte jest przez przeciwnika, uznaje się ruch za wykonany lub przestawia pionek przeciwnika do startowego narożnika, zgodnie z umową między graczami. Uzasadnieniem jest zasada nie blokowania dostępu do „domku gracza”, a podstawową przestrzenią gry jest plansza znajdująca się pomiędzy kolorowymi narożnikami, zwanymi przez uczniów „domkami”.

* Czas rozgrywki: mała halma – ok. 5 minut, duża halma 20-30 minut.

*Renata Lepieszkiewicz
Katarzyna Rymkiewicz*

Program dla świetlicy szkolnej „Wesołe witaminki”

PROGRAM EDUKACYJNY DLA ŚWIETLICY SZKOLNEJ

WPROWADZENIE

Potrzebę realizacji programu o charakterze prozdrowotnym dostrzegłam w trakcie pracy z dziećmi w świetlicy szkolnej, niejednokrotnie przekonując się, że np. wiedza o potrzebie mycia rąk nie oznacza nawyku ich mycia w określonych sytuacjach, a wiedza, że zdrowo jest jeść owoce, nie ma przełożenia na preferowany przez uczniów sposób odżywiania.

Treści programu zgodne są z planem wychowawczym szkoły. Program przeznaczony jest do realizacji w grupach świetlicowych, głównie klas

0 i 1 SP w wymiarze 1 temat [zajęcia] tygodniowo, dostosowany został do zaobserwowanych potrzeb i możliwości dzieci w młodszym wieku szkolnym.

Program może być realizowany równolegle z innymi programami wdrażanymi w szkole, gdyż jego treści mają charakter uzupełniający.

CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Program zakłada realizację tematyki z 3 obszarów:

1. zasady zdrowego odżywiania,
2. higiena dnia codziennego,
3. aktywność ruchowa.

Każdy z istotnych elementów zajęć wchodzi do codziennej praktyki i stałego grafiku zajęć, np. poranna gimnastyka, mycie rąk, jedzenie 2 śniadania, odczytywanie informacji z piramidy zdrowia itd.

Zakładam, że program ma charakter:

- podmiotowy – zarówno nauczyciel prowadzący zajęcia, jak i uczniowie w nich uczestniczący mają prawo do swobody uczestniczenia w różnorodnych zajęciach
- czynnościowy – program nastawiony jest na wyzwalanie działań przede wszystkim ucznia, uczeń nabywa i poszerza swoją wiedzę,
- funkcjonalny – realizacja nastawiona jest na utrwalanie i porządkowanie wiadomości oraz na umiejętność wykorzystania swojej wiedzy w życiu codziennym
- spiralny – jest kontynuacją treści kształcenia i nawiązuje do wiadomości i umiejętności nabytych wcześniej lub równolegle realizowanych przez wychowawcę klasy zgodnie z podstawą programową.

CELE GŁÓWNE PROGRAMU

1. Propagowanie zdrowego stylu życia.
2. Kształtowanie właściwych nawyków zdrowotnych w zakresie żywienia, higieny codziennej oraz aktywności fizycznej.
3. Przygotowanie dziecka do samodzielności.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

1. Właściwie i starannie myje ręce przed jedzeniem, po przyjeździe z podwórka, po wyjściu z toalety.
2. Wskazuje 3 ważne dla zdrowia elementy: jedzenie, czystość i ruch.

3. Myje owoce przed jedzeniem.

4. Trafnie wskazuje pokarmy, które mogą być zdrowym drugim śniadaniem ucznia.

5. Trafnie wskazuje artykuły spożywcze, których spożywanie należy ograniczać.

6. Trafnie odczytuje informacje z piramidy zdrowia.

7. Aktywnie uczestniczy w zajęciach ruchowych organizowanych w świetlicy.

FORMY PRACY:

– indywidualna

– grupowa

– zbiorowa

METODY:

1. Aktywizujące – drama, zabawy ruchowe z muzyką, piłką lub skakanką.

2. Słowne – czytanie, swobodna wypowiedź, praca z tekstem.

3. Czynne – rysowanie, uzupełnianie tekstu,

4. Oglądowe – pokaz, prezentacja, obserwacja.

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW:

Niniejszy program służy nauce i uatrakcyjnieniu zajęć.

Aby osiągnąć założone cele należy:

– zapewnić opiekę;

– rozwijać aktywność poznawczą, artystyczną;

– rozbudzać zainteresowania dziecka;

– zaspokajać i kształtować potrzeby;

– powierzać różnego rodzaju zadania;

– pomagać w rozwiązywaniu zadań i problemów;

– kształtować świadomość i potrzeby uczniów.

SPOSOBY OCENIANIA UCZNIÓW:

W trakcie realizacji programu, ucznia należy oceniać oceną słowną (np. pochwałą) za:

– aktywność na zajęciach;

– samodzielność w wykonywaniu ćwiczeń, poleceń i zadań;

– wartość prezentowanych prac;

– ogólny zasób zdobytych wiadomości i umiejętności.

Nagrodą jest również prezentacja prac dzieci w miejscu widocznym dla wszystkich rodziców.

UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU:

Realizacja treści programowych powinna odbywać się w sali świetlicowej wyposażonej w artykuły

piśmiennicze, pomoce dydaktyczne oraz DVD lub na szkolnym boisku, zawsze w grupie nie przekraczającej 25 osób.

EWALUACJA PROGRAMU:

Obserwacja. Rozmowa z uczniem i z grupą. Konkurs plastyczny. Wystawy i prezentacje wykonanych prac. Quiz.

BIBLIOGRAFIA:

1. Kasy z piosenkami okolicznościowymi „Piosenki Misia i Margolci”,

2. Wiersze różnych poetów nt. higieny, zdrowego odżywiania i potrzeby aktywności fizycznej, np.

http://www.twojecentrum.pl/poezja_dzieci.php?id=8162

3. Bajka muzyczna „O Tadku niejadku, babci i dziadku” <https://www.youtube.com/watch?v=QIp-fUpey6p0>

4. Materiały multimedialne dotyczące aktywności fizycznej, np. boogie Beebies <https://www.youtube.com/watch?v=linU4CJPUhI>

MATERIAŁ

„Zdrowo żyjemy, bo ręce myjemy”	<p>nauka prawidłowego mycia rąk</p> <p>- kształtowanie i utrwalanie prozdrowotnych nawyków w zakresie codziennej higieny</p>	<p>- praktyczna nauka mycia rąk,</p> <p>- wspólna nauka wierszyka o myciu rąk</p> <p>- zabawa ruchowa przy muzyce</p> <p>- „sprawdzian” umiejętności</p>
„Gimnastyka małego smyka”	<p>- kształtowanie i utrwalanie prozdrowotnych nawyków w zakresie codziennej aktywności fizycznej</p>	<p>- informacja nauczyciela o potrzebie codziennej aktywności fizycznej</p> <p>- wspólnie wykonywanie prostych ćwiczeń sprzyjających zachowaniu właściwej postawy</p> <p>- nauka prostowania pleców przez odchylenie ramion i uniesienie podbródka</p>
„Skąd się biorą bakterie na naszych rękach?”	<p>Poznanie częstych dróg zakażenia chorobami oraz zasad codziennej higieny chroniących człowieka przed chorobami</p> <p>- spotkanie z pielęgniarką szkolną lub rodzicem lekarzem.</p> <p>Uświadomienie istnienia bakterii chorobotwórczych.</p>	<p>- pogadanka</p> <p>- swobodne wypowiedzi uczniów</p> <p>- pytania do specjalisty</p> <p>- „Jak wygląda bakteria?” – zajęcia plastyczne z wyobraźni</p> <p>- wystawa prac dzieci</p>
„Najsmaczniejsze są czyste owoce”	<p>- kształtowanie i utrwalanie prozdrowotnych nawyków w zakresie codziennej higieny</p>	<p>- zabawa ruchowa z wierszykiem o myciu rąk</p> <p>- W czystej ręce czyste jabłko [rozmowa kierowana]</p> <p>- „Jabłuszek” kolorowanki, wyklejanki.</p> <p>- wystawa prac uczniów</p>
„Ratunku! Grypa!”	<p>- kształtowanie i utrwalanie prozdrowotnych nawyków w zakresie codziennej higieny</p>	<p>„Co to znaczy, że chusteczka jest jednorazowa?” – swobodne wypowiedzi uczniów</p> <p>- Jak używać chusteczki? – rozmowa kierowana</p> <p>- Wspólna lektura wiersza „Katar” Jana Brzechwy</p> <p>- „A psiki!” – zabawa ruchowa</p>
Wielki Grupowy Quiz Owocowy	<p>Powtórzenie i utrwalenie wiedzy i umiejętności zdobytych na zajęciach świetlicowych</p>	<p>- podział na grupy</p> <p>- omówienie zasad</p> <p>- quiz</p> <p>- ogłoszenie wyników i przyznanie uczniom tytułów „Mądry Świetliczak”</p>

Joanna Waleszczak

– Wychowawca świetlicy szkolnej

Szkoła Podstawowa Nr 7

W naszej świątlicy szkolnej – obalamy mit „przechowalni”

W Szkole Podstawowej Nr 7 w Szczecinie podejmujemy wiele zadań wspierających naszych najmłodszych podopiecznych w procesie rozpoczynania przez nich nauki w oddziałach przedszkolnych oraz klasach pierwszych.

Im bardziej atrakcyjne i aktywizujące są planowane zajęcia, tym łatwiej najmłodszy rozstają się z rodzicami u progu szkoły i chętniej angażują się w proponowane im działania. Tę zależność nasi nauczyciele znają od lat i dlatego w toku procesu lekcyjnego stosują różnorodne metody oparte na działaniach praktycznych i poznawaniu wielozmysłowym, zmieniają rodzaje proponowanych aktywności, dostosowują odpowiednio zadania do potrzeb i możliwości psychofizycznych dzieci oraz korzystają w coraz większym stopniu ze sprzętu multimedialnego.

Wielokrotnie lekceważony przez rodziców i dzieci autorytet wychowawców świątlicy, brak narzędzi motywujących w postaci ocen oraz nieprzewidywalność liczby i wieku członków grupy, która będzie przebywać w określonym czasie w świątlicy, wymagają od nauczycieli szczególnych umiejętności planowania pracy i jej organizowania. Przy tym należy wziąć także pod uwagę fakt, iż dzieci często korzystają z opieki świątlicowej systematycznie przez cztery kolejne lata i zaproponowanie im zajęć opartych na planie pracy niezmiennie krążącym wokół tych samych zagadnień i treści nie wpływa pozytywnie na ich zaangażowanie, nie wspominając już o wątpliwej wartości edukacyjnej tych zajęć.

Celem działalności naszej świątlicy szkolnej jest przede wszystkim zapewnienie opieki uczniom przed zajęciami lekcyjnymi i po nich w bezpiecznym i miłym otoczeniu. Właściwa opieka realizowana przez nas w świątlicy umożliwia dziecku zaspokajanie rzeczywistych potrzeb, które stają się czynnikiem rozwoju jego osobowości.

Swoje cele osiągamy poprzez zaspokajanie potrzeb dziecka w dziedzinie działalności twórczej, rekreacyjnej oraz poprzez wypełnianie zadań o różnym charakterze. Pełne i wolne wychowanie obejmuje sfery wynikające z uniwer-

salnych wyznaczników etycznych, kulturalnych, estetycznych, duchowych i zdrowej kondycji fizycznej. Wychowawczo i społecznie pozytywne są zajęcia propagujące zachowanie oraz postawy ekologiczne i humanitarne.

Działalność kompensacyjna świątlicy polega na tym, że wychowawcy zapewniają uczniom najbardziej tego potrzebującym – odpowiednie warunki do pracy przy odrabianiu lekcji i przyswajaniu prawidłowych nawyków uczenia się. Treść zajęć skorelowana z programem nauczania wzbogaca i rozszerza intelektualne możliwości i zainteresowania dzieci, stymulując ich aktywność umysłową w szerszym zakresie niż może to mieć miejsce w szkole na lekcji.

Praca dydaktyczno-wychowawcza ma na celu przyczyniania się do wszechstronnego rozwoju osobowości ucznia, zwłaszcza jego rozwoju moralno-społecznego i umysłowego. Proces ten winien sprzyjać **budzeniu zainteresowań, rozwijaniu zdolności poznawczych, wzbogacaniu wiedzy i kształtowaniu umiejętności** ucznia. Stosowane w świątlicy różne formy i metody pracy przyczyniają się do rozwoju mowy i myślenia dziecka w młodszym wieku szkolnym, udoskonalamy nabyte umiejętności czytania i pisanie; rozwijają wyrazistość mowy przez recytację wiersza, opowiadanie i zbiorowe czytanie czasopism dziecięcych. Wdrażają do analizy utworu literackiego przez inscenizacyjne formy wiązania słowa z działaniem czy plastyczną ekspresją dziecka. Gry zabawy dydaktyczne rozwijają u dzieci wyobraźnię, aktywność twórczą i matematyczną.

Pomysł ten świetnie wkomponował się w nasz system wspierający dzieci 5, 6 i 7 latnie w przekraczaniu progu szkolnego. Jako najbardziej usystematyzowany jego element, konsekwentnie realizowany w grupach 0-I od września do czerwca, pozytywnie wpłynął na rozwój umiejętności adaptacyjnych najmłodszych dzieci. Nawiazały one relacje rówieśnicze w oparciu o współdziałanie, pomoc koleżeńską, naśladownictwo i poczucie przynależności do tej samej społeczności szkolnej, którą tworzyli już uczniowie klas pierwszych po uroczystym pasowaniu.

Dzieci pracując metodą projektu są bardziej kreatywne, rozwijają swoje zdolności poznawcze oraz uczą się współpracy. Uczą się także szukania i selekcjonowania informacji, rozmowy z ludźmi ważnymi dla ich projektu, a także poznają możliwości techniki komputerowej i internetu. Udział w projekcie pozwala również na przełamywanie własnych słabości (np. nieśmiałości, braku wiary w siebie).

Praca z wykorzystaniem tej metody, ze względu na wysoką efektywność, może być stosowana w zróżnicowanej wiekowo grupie, dlatego zastosowanie jej w świetlicy jest szczególnie zasadne. Planowane działania nauczycieli i zadania dla uczniów dostosowane odpowiednio do możliwości i potrzeb dzieci na poszczególnych poziomach nauczania gwarantują osiągnięcie założonych celów edukacyjnych i wychowawczych.

W kolejnych latach realizowane były projekty pt. „Świat baśni – baśnie świata”, „Świat sztuki – sztuka świata”, „Świat wokół nas”, „Świat w słowach”, które prezentujemy szczegółowo na naszej stronie internetowej w zakładce „świetlica”.

Doskonalące umiejętność samodzielnego czytania i słuchania tekstu czytanego przez nauczyciela (czytanie bajek, wierszy, opowiadań, prasy dla dzieci), **wzbogacające posiadane wiadomości**, zaspokajające ciekawość świata (czytanie książek, encyklopedii, rozmowy i pogadanki z dziećmi, zabawy tematyczne, gry dydaktyczne i edukacyjne), **kształtujące umiejętności wypowiedania się** na zadany i dowolny temat, formułowanie pytań i odpowiedzi (rozmowy i pogadanki z dziećmi, zabawy typu – dokończ zdanie, opowiedz co było dalej?, 20 pytań), **kształtujące umiejętność wykorzystywania zdobytej wiedzy** (konkursy, quizy, rozwiązywanie i układanie krzyżówek, zagadek, gry dydaktyczne, układanki, zabawy tematyczne, odrabianie prac domowych), **ćwiczące umiejętność zapamiętywania** fragmentów tekstu wiersza, piosenki (inscenizacje, zajęcia muzyczne), **wyzwalające ekspresję twórczą** (pisanie bajek, opowiadań, prace plastyczne, zabawy konstrukcyjne, zabawy tematyczne, inscenizacje, zajęcia muzyczne), **zwiększające sprawność fizyczną**, wyrabiając koordynację ruchową (gry i zabawy ruchowe w sali i boisku szkolnym), **relaksujące i wyciszające** (relaks przy muzyce, wizualizacja, bajki terapeutyczne, dowolne zabawy dzieci).

Zajęcia te prowadzone są zarówno przed południem, jak i w godzinach popołudniowych ze względu na dwuzmianowy plan lekcji w szkole. Tak więc, niezależnie od pory przyjscia i wyjścia dziecka ze świetlicy, zawsze w godzinach 7-17 będzie mogło ono w sposób atrakcyjny i bezpieczny spędzić czas, z uśmiechem zabierając do domu oprócz tornistra spory zapas nowej wiedzy i umiejętności do wykorzystania w każdej sytuacji.

Joanna Chlopecka

– nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej,
pedagog specjalny, wicedyrektor

**Plan pracy świetlicy w Szkole Podstawowej Nr 7
w Szczecinie w roku szkolnym 2015/2016**

Projekt: „Świat Sztuki – Sztuka Świata”

*„Powiedz mi, a zapomnę,
pokaż mi, a zapamiętam,
zaangażuj mnie, a zrozumieję”.*

Konfucjusz

Główne założenia projektu:

Metoda projektu pomaga w przygotowaniu dzieci do życia w grupie, szkole, społeczeństwie. Nie tylko sprzyja przyswajaniu wiadomości, lecz także uczy rozwiązywania konfliktów, dzielenia się odpowiedzialnością za realizację planów, wymiany zdań, poglądów czy sugestii. **Dzieci pracując metodą projektu są bardziej kreatywne, rozwijają swoje zdolności poznawcze oraz uczą się współpracy. Uczą się także szukania i selekcjonowania informacji, rozmowy z ludźmi ważnymi dla ich projektu, a także poznają możliwości techniki komputerowej i Internetu. Udział w projekcie pozwala również na przełamywanie własnych słabości (np. nieśmiałości, braku wiary w siebie).**

Praca z wykorzystaniem tej metody, ze względu na wysoką efektywność, może być stosowana w zróżnicowanej wiekowo grupie, dlatego zastosowanie jej w świetlicy jest szczególnie zasadne. Planowane działania nauczycieli i zadania dla uczniów dostosowane odpowiednio do możliwości i potrzeb dzieci na poszczególnych poziomach nauczania gwarantują osiągnięcie założonych celów edukacyjnych i wychowawczych.

Przedstawiany projekt jest kontynuacją działań wychowawców świetlicy z poprzedniego roku, kiedy poszukując cech charakterystycznych i kultur różnych krajów dzieci miały okazję poznać świat baśni polskich, skandynawskich, rosyjskich i chińskich. Pozytywna ocena atrakcyjności zajęć i zaangażowanie uczestników w realizację poprzedniego projektu skłoniła nauczycieli do decyzji wyboru tej formy pracy także w bieżącym roku szkolnym. Planując działania edukacyjne i wychowawcze oparto się na metodach aktywizujących pracę dzieci, rozbudzających ich naturalne potrzeby twórcze i poznawcze.

Niniejszy projekt wprowadza uczniów w świat sztuki, która jest jednym z przejawów ludzkiej **kultury** i od zawsze towarzyszyła człowiekowi w pracy, zabawie, odpoczynku. Z początku służąc celom prak-

tycznym – pomagała w pracy zespołowej, była formą komunikacji, później stała się także elementem tożsamości zbiorowej. Dlatego w planowanej prezentacji sztuki zaakcentowano narodowe i regionalne pojmowanie kultury w wybranych pięciu krajach europejskich: Polsce, Anglii, Grecji, Francji i we Włoszech. Zagadnienia związane z malarstwem, rzeźbą, architekturą i muzyką ściśle korelują z tematyką historii i geografii tych państw.

Główne cele projektu:

Cele edukacyjne:

- Poznanie podstawowego zasobu pojęć i terminów w obrębie sztuki dla umożliwienia mówienia o zjawiskach artystycznych językiem zbliżonym do profesjonalnego oraz rozumienia tekstów o sztuce w opracowaniach popularno-naukowych, co stanie się platformą dla rozwijania zainteresowań artystycznych;
- Poznanie i utrwalenie w pamięci podstawowego kanonu wielkich twórców i ich najważniejszych dzieł;
- Wyposażenie uczniów, poprzez wielkie wzorce i własną działalność plastyczną, w podstawowe umiejętności w zakresie warsztatu plastycznego, co umożliwi im aktywny udział w kulturze.
- Stwarzanie uczniowi możliwości do spontanicznej, odtwórczej i twórczej ekspresji muzycznej.
- Przygotowanie dziecka do odbioru i przeżycia dzieła muzycznego czy plastycznego.

Cele wychowawcze:

- Rozbudzenie motywacji zajmowania się sztuką. Otwieranie na wartości duchowe, leżące poza sferą cechującego współczesną cywilizację pragmatyzmu i doraźnego utylitaryzmu, stanowiące źródło pełniejszego, bogatszego życia.
- Kształtowanie postaw twórczych – uniwersalizacja etosu twórczości z jej nieodłącznymi atrybutami: kreatywnością, staraniem o doskonałość efektów, innowacyjnością, śmiałością w podejmowaniu zadań trudnych, autokrytycyzmem.
- Wykształcenie zdolności pełnej percepcji - zdolności skupienia uwagi na strukturach zorganizowanych (dziełach człowieka) i nie zorganizowanych (tworach natury) dla pełnego, wyposażonego w refleksję i zdolność oceny przeżywania wyglądu świata.
- Poznanie otaczającego ucznia krajobrazu kulturowego, co sprzyja kształceniu poczucia wartości i znaczenia najbliższego dziedzictwa kulturowego oraz odpowiedzialności za jego trwanie.
- Wykształcenie umiejętności spojrzenia i oceny artystycznego dorobku własnej ojczyzny na tle dokonania europejskich, bez znamion poczucia niższości.

- Przez poznanie wielości kultur i różnorodności postaw twórczych, wykształcenie tolerancji i uznania wartości pluralizmu w kulturze i życiu społecznym.

- Uwrażliwienie na estetykę najbliższego otoczenia, zdolność do oceny i kształtowania własnego wyglądu oraz otaczających ucznia przedmiotów. Wstępne przygotowanie do życia w rzeczywistości określanej jako „cywilizacja obrazu” – odczytywanie znaków, symboli, metafor transmitowanych przez media i reklamę.

- Wykształcenie naturalnych potrzeb aktywności twórczej i ekspresji własnej; wykształcenie, poprzez atmosferę przebiegu zajęć poczucia wartości działalności artystycznej jako sposobu wyrażania siebie, co stymuluje ochotę do zajmowania się sztuką.

Miejsce i termin realizacji:

Projekt zaplanowany do realizacji w roku szkolnym 2015/2016 w trakcie zajęć edukacyjno-wychowawczych odbywających się w świetlicy.

Przewidywany termin prezentacji osiągnięć dzieci to maj 2016 podczas w świetlicy szkolnej i holu szkoły.

Sposoby prezentacji osiągnięć uczniów:

Uzyskaną wiedzę i nabytymi umiejętnościami uczniowie będą mieli okazję podzielić się ze swoimi rówieśnikami podczas zaplanowanych pokazów artystycznych w formie: wystaw twórczości dziecięcej (malarstwo, rzeźba), przedstawienia teatralnego, występów wokально-instrumentalnych.

Występy, pokazy i wystawy dla rówieśników, środowiska lokalnego i rodziców będą służyć wdrażaniu dzieci do występowania publicznego i prezentowaniu ich mocnych stron oraz szerzeniu idei, iż **artystą jest każdy, kto patrzy na świat przez pryzmat emocji, a następnie tę zaobserwowaną rzeczywistość stara się ukazać na swój sposób. Przelewa swe emocje na płótno, zamyka je w rzeźbie i muzyce. Niekiedy tworzy abstrakcyjne kompozycje, fotografuje. Przetwarza rzeczywistość, wyrażając w dziełach swój subiektywny punkt widzenia. Artysta tworzy świat. Dopasowuje go do własnych wyobrażeń i wymaganych wizji. Tworzenie pomaga zrozumieć artyście siebie.**

Osoby odpowiedzialne za realizację:

Koordynator projektu w świetlicy klas 0-I: Dagmara Wierzychowska

Koordynator projektu w świetlicy klas II-IV: Małgorzata Fabian-Mickiewicz

Osoby współpracujące: wychowawcy świetlicy

Osoby zaproszone do współpracy w toku realizacji projektu:

Osoby reprezentujące szczyński świat twórców muzyki, malarstwa, rzeźby (wspólne muzykowanie,

śpiew i warsztaty artystyczne), a także rodzice uczniów, jako osoby wspierające realizację zadań.

Uczestnicy projektu:

Projekt skierowany do dzieci w wieku 5-10 lat (uczniowie klas 0-IV) korzystających z opieki świetlicowej.

Formy organizacyjne:

Zajęcia odbywać się będą w grupach dzieci 10-26 osób. Przewiduje się także zadania indywidualne i wykonane w domu we współpracy z rodzicami uczniów.

Zasoby materialne:

W realizacji projektu wykorzystywane będą środki dydaktyczne znajdujące się w świetlicy, sprzęt do odtwarzania nagrań muzycznych oraz rejestrowania dźwięków i prób muzykowania, plansze dydaktyczne z reprodukcjami dzieł, mapy geograficzne, zasoby księgozbioru biblioteki szkolnej oraz sprzęt komputerowy czytelni multimedialnej. Do wykonania prac twórczych posłużą materiały i przybory plastyczne, wycinki z gazet, masy solne i papierowe, sypkie produkty spożywcze, sznurki, kartony, materiały tekstylne itp.

Procedury osiągnięcia celów:

W projekcie zakłada się **dwudzielność form obcowania ze sztuką** poprzez:

- Poznanie podstawowych zagadnień teoretycznych i wybranych wiadomości z dziejów sztuki, ilustrowanych wybranymi, dostępnymi przykładami.

- Własną działalność twórczą uczniów.

Dwudzielność procesu realizacji projektu: wiedza o sztuce (środki wyrazu plastycznego i muzycznego, zagadnienia warsztatu i elementy dziejów sztuki) oraz własna działalność ucznia stwarza w praktyce dwa warianty przebiegu zajęć:

- gdy jej tematem jest określony fragment dziejów sztuki lub swobodna działalność twórcza na temat zasugerowany lub dowolny;

- synchronistycznie dla obu działów – gdy celem ćwiczeń i zadań twórczych jest dochodzenie, w drodze doświadczeń własnych, do rozwiązań, rozpoznawanych następnie w dziełach sztuki wielkiej.

Materiał faktograficzny obejmuje jedynie zasadnicze, najbardziej znamienne przejawy omawianych epok i stylów w obrębie przede wszystkim muzyki, architektury, rzeźby i malarstwa, niezbędne dla orientacji ucznia w przemianach sztuki w ciągu dziejów i podstawowych wartościach kulturalnego dziedzictwa, bez konieczności pamięciowego przyswajania sobie wiadomości o mniejszym, na tym poziomie nauczania, znaczeniu, zakłócającego przejrzystość obrazu całości.

Materiał audiowizualny, zaproponowany tu jako ilustracja poszczególnych zagadnień, dotyczy jedynie dzieł kluczowych i unikatowych.

Punktem wyjścia dla sposobu prowadzenia zajęć będzie przyjęcie, że **poznawanie sztuki i jej dziejów nie jest procesem „erudycyjnym”, polegającym na technice zapamiętywania abstrakcyjnych formuł i pojęć, lecz dokonuje się ono przez rozpoznanie i emocjonalny odbiór konkretnych form i niesionych przez nie treści i znaczeń.**

Takiemu celowi służy właściwa relacja wzajemna pomiędzy dziełem a informacją i komentarzem. Obrazowi czy utworowi muzycznemu przypadać tu będzie rola wiodąca w tym mianowicie znaczeniu, że winien on być nie pokazaną naprędce ilustracją czy zbiorem dźwięków do informacji podanej jako pewnik do nauczenia się i zapamiętania, lecz podstawą do sformułowania określonej konkluzji. W sytuacji optymalnej konkluzja taka winna być podsumowaniem zainicjowanego przez nauczyciela dyskursu, złożonego – zależnie od osobowości zabierającego głos i grupy wiekowej uczniów – z wypowiedzi obszerniejszych lub drobnych przyczynków, opisowych lub sygnalizujących rodzaj odbioru, wrażenia i emocje, jakie prezentowane dzieło wywołuje.

Swoistość przyjętej w projekcie tematyki zajęć będzie skłaniać nauczyciela do stymulowania wypowiedzi spontanicznych i powstrzymywania się przed doraźnym formułowaniem ocen wartościujących te wypowiedzi (jako „trafne” lub „nietrafne”), co powinno wynikać dopiero z wypracowanej wspólnie konkluzji. W konsekwencji winno to doprowadzić do pomnożenia liczby uczniów czynnie uczestniczących w przebiegu zajęć, a z drugiej strony – do trwałego zakodowania prezentowanego obiektu, czy zespołu obiektów, w pamięci.

Efektom analizy środków wyrazu (elementów formy dzieła) winien być zawsze sam ów wyraz - niesione przez dzieło znaczenia i wartości, decydujące o jego zdolności pobudzania emocji lub intelektualnej refleksji.

Do sposobów aktywizowania uczniów w uczestnictwie w zajęciach i formułowaniu opinii własnych zaliczyć można będzie także:

- krótkie refleksje pisemne na temat określonego (np. „ulubionego”) dzieła albo grupy dzieł;

- wstępne przygotowanie tematu (w obrębie informacji ogólnych) przez jednego z uczniów (albo zespół), na podstawie informacji z Internetu albo źródła o charakterze popularnonaukowym;

- ćwiczenia na koncentrację i pamięć wzrokową i słuchową, poprzez opis, ustny lub pisemny obrazu, utworu o stosunkowo rozbudowanej kompozycji po jego krótkim oglądzie czy wysłuchaniu, z uwzględnieniem tematu, kompozycji, elementów języka plastycznego czy muzycznego, związku z epoką;

– kontakt z artystami miejscowymi, wywiady, pokazy artystyczne, wspólne warsztaty;

Ćwiczenia i zadania plastyczne związane będą bezpośrednio z przedstawionymi problemami z zakresu podstawowych technik i środków wyrazu – koloru i kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni. Poprzedzone zostaną one demonstracją przykładów wybitnych tak, aby do określonych konkluzji uczeń mógł, przez własną praktykę warsztatową, docho- dzić samodzielnie.

Ćwiczenia/zadania muzyczne i plastyczne wyko- nywane spontanicznie posłużą unaocznieniu fak- tu celowej organizacji powierzchni, rytmu lub struktury dzieła sztuki dla osiągnięcia zamierzone- go skutku artystycznego i znaczeniowego. Będą

one oparte na czynniku intuicji i naturalnej spon- taniczności działań.

Rola nauczyciela, poza organizacją zajęć (narzę- dzia, tworzywa), będzie tu polegać na:

– sugerowaniu problemów wspólnych dla całej grupy dla uzyskania płaszczyzny do porównań spo- sobów rozwiązań i analizy efektów;

– sugerowaniu rozwiązań w obrębie obranych gam kolorystycznych, faktur, dźwięków;

– sugerowaniu narzędzi, tworzyw, instrumentów dla indywidualnego doboru tematów dla nich od- powiednich,

– sugerowaniu prób rozwiązań proponowanych te- matów w dwóch odrębnych konwencjach: ekspresyj- nej i syntetycznej (oszczędność środków wyrazowych).

Harmonogram działań:

Faza projektu	Temat	Sposób realizacji	Termin
I	Sztuka Grecji	<ul style="list-style-type: none"> – cechy charakterystyczne kraju, położenie na mapie, flaga – barwy narodowe – mitologia grecka – poznanie wybranych bóstw i ich atrybutów – sztuka antyczna: * malarstwo ścienne (freski), malowane wzory na wazach, talerzach itp. * rzeźby hellenistyczne (prezentacja wybranych przykładów) – architektura – (omówienie – teatr i arena) – Sirtaki – popularny taniec grecki; – instrumenty greckie (pokaz wybranych przykładów) – wysłuchanie greckich utworów w wykonaniu wybranych artystów – praca techniczno – plastyczna – wykonanie ozdobnych naczyń 	IX-X 2015
II	Sztuka Rosji	<ul style="list-style-type: none"> – cechy charakterystyczne: położenie na mapie, flaga, pismo (cyrylica) –elementy sztuki ludowej i sztuki sakralnej; –balet rosyjski – oglądanie wybranych fragmentów –oglądanie reprodukcji wybranych obrazów (ikony, witraże); – słuchanie wybranych utworów muzyki ludowej; nauka –pozycji uło- żenia rąk w tańcu klasycznym; 	X 2015
III	Sztuka Polski	<ul style="list-style-type: none"> – kształtowanie poczucia tożsamości i przynależności dzieci (imię i nazwisko, klasa, szkoła i jej historia, pieśń szkoły, adres zamieszkania, miasto, barwy narodowe, godło, hymn państwowy) – cechy charakterystyczne kraju: położenie na mapie – wybrane utwory muzyczne i ich twórcy (F. Chopin, P. Rubik, J. P. Kaczmarek) – wybrane pomniki jako przykłady rzeźby w rodzinnym mieście – oglądanie reprodukcji obrazów wybranych polskich malarzy np. W. Kossak i J. Matejko jako przykłady malarstwa patriotycznego – słuchanie wybranych utworów muzycznych polskich twórców i wy- konawców muzyki współczesnej – M. Jeżowska, Arka Noego, Akademia Pana Kleksa – nauka wybranej piosenki z repertuaru dziecięcego wraz z układem choreograficznym 	XI 2015

IV	Sztuka Włoch	<ul style="list-style-type: none"> – cechy charakterystyczne kraju na mapie Europy, położenie, flaga – malarstwo portretowe – design jako forma sztuki współczesnej – muzyka we włoskiej operze – słuchanie wybranych fragmentów – wenecka sztuka i kultura (karnawał, stroje, maski) –działania plastyczne z wykorzystaniem różnorodnych materiałów 	XII 2015 –I 2016
V	Sztuka Ameryki Pn. i Pd.	<ul style="list-style-type: none"> – cechy charakterystyczne kontynentu: położenie na mapie świata i ogólny rys kulturowy (kolor skóry mieszkańców, języki, obyczaje); – Sztuka Ameryki Łacińskiej – prezentacja wybranych obiektów – Karnawał brazylijski jako barwny korowód – Nowoczesna architektura Nowego Jorku – prezentacja wybranych obiektów – Kultura rdzennych mieszkańców Ameryki – Indianie (stroje, wytwory, tradycje) – Sztuka filmowa w Hollywood; „nieme kino” – początki kina – pop kultura – np. A. Warhol – Amerykański folklor – muzyka country – muzyka współczesna – narodziny pop, jazz, soul, rock, rap, metal, blues Praca techniczno – plastyczna w wybranej formie i technice 	I 2016
VI	Sztuka Anglii	<ul style="list-style-type: none"> – cechy charakterystyczne: położenie na mapie, barwy narodowe – wybrane elementy architektury Londynu – słynni wybrani muzycy angielscy (np.: The Beatles, Nigel Kennedy, Andrew Lloyd Webber i ich utwory) – londyńska scena musicalowa – rodzina królewska we współczesnym ujęciu (budowle, etykieta dworska, zwyczaje) – architektura zieleni – angielskie ogrody – praca techniczna na wybrany temat 	II 2016
VII	Sztuka Francji	<ul style="list-style-type: none"> – cechy charakterystyczne kraju: położenie na mapie, barwy narodowe – elementy kultury masowej (moda, kuchnia) – najślynniejsi malarze i ich dzieła wybranego nurtu np. impresjoniści – prezentacja najślynniejszych obiektów architektury paryskiej – pieśniarstwo jako sztuka – francuska szkoła tańca – taniec dworski – praca plastyczne – zaprojektowanie i wykonanie strojów do pokazu mody 	III 2016
VIII	Sztuka Afryki	<ul style="list-style-type: none"> –cechy charakterystyczne kontynentu: położenie na mapie świata i ogólny rys kulturowy (kolor skóry mieszkańców, języki, obyczaje); – prezentacja wytworów kultury afrykańskiej (instrumenty muzyczne, tańce i stroje); – rytmy afrykańskie – zapoznanie z wybranymi utworami; – egipska architektura – prace plastyczne z wykorzystaniem różnych technik malarskich i graficznych (biżuteria, maski, proste instrumenty muzyczne) 	III-IV 2016

IX	Sztuka Azji	<ul style="list-style-type: none"> – cechy charakterystyczne obszaru: położenie wybranych państw na mapie świata i ogólny rys kulturowy (kolor skóry, języki, obyczaje); – Chiny – muzyka np. opera chińska, sztuka chińska (laka, porcelana, wachlarze, latawce), chiński kalendarz, smoki jako przykłady kultury chińskiej – prezentacja wybranych przykładów architektury – Mur Chiński – Indie i ich kultura i obyczaje – wybrane przykłady: sari, henna – masowa kultura współczesna Indii – Bollywood – Japonia – prezentacja wybranych elementów tradycji, kultury i sztuki – kimono, koturny ,elementy origami, zen yoga, ogrody, drzewka bonsai – prace plastyczne – origami 	IV-V 2016
X	Prezentacja osiągnięć dzieci	<p>Występy artystyczne dzieci w auli szkolnej</p> <ul style="list-style-type: none"> –przedstawienie teatralne –wystawa prac plastycznych –prezentacja multimedialna 	V 2016
XI	Sztuka Bliskiego Wschodu	<ul style="list-style-type: none"> – cechy charakterystyczne obszaru: położenie wybranych państw na mapie świata i ogólny rys kulturowy (kolor skóry mieszkańców, języki, obyczaje); Turcja – pałace – wybrane przykłady architektury, biżuteria jako element tradycji – taniec tradycyjny – taniec derwisza- – „Baśnie tysiąca i jednej nocy” jako przykład literatury związanej z kulturą arabską – nauka elementów tańców arabskich 	VI 2016

Forma ewaluacji:

W miesiącach maj – czerwiec 2016 r. została przeprowadzona ankieta dla nauczycieli świetlicy, rodziców i uczniów uczestniczących w projekcie. Z dziećmi wychowawcy świetlicy przeprowadzą rozmowy dotyczące atrakcyjności form pracy i rodzajów zadań.

Opracowanie:
Joanna Chłopecka

Szkoła Podstawowa Nr 61

Świetlica – artystyczne inspiracje

Szkolna świetlica – skromna namiastka domu rodzinnego. Nie zastąpi swoim wychowankom rodzinnego ogniska, bliskości i troski rodziców. Nie jest też jednak przechowalnią dzieci, pozbawioną serca i uczuć placówką, w której dzieci z tęsknotą i bezproduktywnie oczekują na zapracowanych rodziców, marząc o powrocie do domu, włączeniu telewizora lub komputera i przeniesieniu się do wirtualnego świata. Staraniem wychowawców świetlicy, jest stworzenie dla dzieci oazy spokoju, miejsca w którym mogą wraz z nauczycielami odrobić lekcje, nadrobić i ewentualnie rozszerzyć wiadomości, uzmysłowić sobie swoje zainteresowania, nieograniczone możliwości oraz rozbudzić drzemiące w nich talenty, które czekają niecierpliwie na odkrycie i uzmysłowienie dzieciom potęgi, jak również możliwości wynikających z ich posiadania. Wyzwaniem dla nauczycieli świetlicy, jest kształtowanie postaw i zachowań uczniów, uświadamianie oraz rozwój cech, niezbędnych w życiu społecznym. Ważny jest również aspekt rozwoju kreatywności uczniów mający na celu ukształtowanie samodzielności oraz swoistej odwagi w podejmowaniu inicjatyw. Jest to jednak pożądane, przy jednoczesnym kształtowaniu postaw twórczych i harmonijnym utrwalaniu przyzwyczajeń związanych z planowaniem i wykorzystywaniem czasu wolnego w sposób pozwalający na swobodny, sprawiający uczniom przyjemność i satysfakcję rozwój intelektualny. Konieczne jest również, by nauka była realizowana w sposób uzmysławiający uczniom zasady kultury i wzajemnego poszanowania. Sukcesem opisanych zajęć pedagogicznych w świetlicy Szkoły Podstawowej Nr 61 w Szczecinie, są między innymi zajęcia plastyczne. Talent uczniów oraz serce włożone w rywalizację dają efekty w postaci prac podbijających serca jury i zdobywających nagrody w konkursach międzyszkolnych na stopniu lokal-

nym. Radość dzieci, dumą rodziców, mobilizują kadre do nowatorskich, ekspresyjnych i efektywnych działań, które pozostaną w nawykach, pamięci i niejednokrotnie rodzinnych opowiadaniach podpieczonych. Jedną z form działań kadry pedagogicznej świetlicy szkolnej są zajęcia taneczne dla uczniów. Dzieci odnoszą sukcesy, zajmując czołowe miejsca rywalizując w zawodach miejskich, ogólnopolskich oraz międzynarodowych. Jest to sukces dzieci, które odkryły w sobie talent oraz możliwości do jego realizacji (niewątpliwie okupione ciężką pracą podczas treningów). Sukces rodziców, którzy dopingowali dzieci do wytrwałej walki oraz sukces grona pedagogicznego, które zmotywowało oraz zintegrowało wszystkich do osiągnięcia upragnionego celu. Dzieci korzystając ze świetlicy pod opieką doświadczonej kadry nauczycielskiej, uczestniczą w cyklu zajęć: „Nauczanie przez doświadczanie – mali odkrywcy”. Zajęcia polegają na przeprowadzaniu bezpiecznych i kontrolowanych eksperymentów i doświadczeń chemicznych oraz fizycznych, których celem jest ukazanie uczniom ciekawych stron nauki w dziedzinie chemii i fizyki. Sukcesy które osiąga pełne inicjatywy, pogody ducha, zintegrowane i niewątpliwie kompetentne grono pedagogiczne świetlicy Szkoły Podstawowej Nr 61 jest również zasługą osób, które wpoili im miłość i rzetelność do wykonywanej pracy. Jeżeli dzieci będą miały dobre wzorce do naśladowania historia zechce zatoczyć przysłowiowe koło, przyszłość będzie jawiła się w fantastycznych kolorach, czego dzieciom, Państwu i sobie – życzę.

Aneta Pilarska-Adamus

Szkoła Podstawowa Nr 1

Jak działa nasza Jedyneczka?

Pomysłów na to jak ma wyglądać codzienność w szkolnej świetlicy, sposobów na organizowanie dzieciom czasu jest tak wiele jak wiele jest pracujących w nich osób.

W SP 1 obraz ten został wypracowany na bazie długoletnich doświadczeń, obserwacji, rozmów z dziećmi i rodzicami. W naszej świetlicy zatrudnione są nauczycielki z długoletnim stażem zawodowym.

Po nieskończonej ilości podejmowanych działań, niekończących się rozmowach, a nawet sporach okazało się, że **najlepiej funkcjonują dzieci w sytuacji, kiedy mają świadomość, że są panami swojego czasu, że swobodnie mogą decydować o podejmowanych czynnościach, że jeśli mają taką potrzebę to mogą się ponudzić.**

W Jedyneczce doskonale sprawdza się zasada „*pozornie niewidoczny nauczyciel*”. Polega to na tym, że przebywające w świetlicy dzieci mają pełną dowolność podejmowanych działań do momentu, w którym nie zagrażają one bezpieczeństwu.

Wchodzące po zajęciach dzieci bardzo często już wiedzą co chcą robić. Część udaje się do pozostawionych wcześniej zabaw, inne cieszą na spotkanie i rozmowy z kolegami z innych klas, na które nie miały czasu w czasie przerw. Są również takie dzieci, które podchodzą do wychowawcy z pytaniem „*co ma pani dziś dla mnie do roboty?*”. Na taką ewentualność zawsze przygotowana jest propozycja pracy plastycznej, gry towarzyskiej, krzyżówki itp. Znamy dobrze dzieci i wiemy co które lubi robić, jakie są jego zdolności i jak je rozwijać.

Nie narzucamy dzieciom konieczności udziału w zorganizowanych zajęciach, pozwalamy im na swobodę. Chociaż pozornie nie ingerujemy, to zawsze bacznie obserwujemy jak przebiega zaba-

wa. Daje nam to możliwość poznania relacji między dziećmi, sposobów w jaki rozwiązują konflikty, jak nawiązują się przyjaźnie.

Np. gdy dzieci bawią się klockami i jedyne co budują to miecze, lub inna broń, niby to niechąco podchodzimy i zaczynamy budować z nimi jednakże pokazując jak z klocków można przygotować inne elementy do super zabawy, np. jak zbudować zamek obronny, meble dla lalek, lub postaci do zabawy w teatr.

Każda z pracujących w Jedyneczce nauczycielek specjalizuje się w prowadzeniu różnego rodzaju zajęć. Są to zabawy i zajęcia muzyczne, plastyczne, gry i zabawy logiczne, zabawy ruchowe, rozmowy o zwierzętach i ich zwyczajach itp.

Unikamy sytuacji, w której oznajmiamy „*a teraz dzieci sprzątam zabawki i będziemy malować*”. Zaraz podniósłby się bunt.

Nauczycielka siada natomiast przy stoliku z grupką tych dzieci, które lubią prace plastyczne i zaczyna pracować. Po chwili zjawiają się zainteresowani, jest ich coraz więcej aż wreszcie trzeba dostawiać kolejne stoliki, bo brakuje miejsca. W tym czasie nauczyciel dyskretnie wycofuje się dając dzieciom swobodę pracy, jednocześnie przez cały czas w razie potrzeby służy pomocą.

Tradycją w naszej świetlicy są prace i uroczystości okolicznościowe: przygotowujemy kartki świąteczne, dla przyjaciół i współpracowników szkoły. Dzieci wykonują upominki dla wszystkich nauczycieli, które zdobią stół wigilijny. Uczestniczymy w przygotowywaniu dekoracji na wiele imprez szkolnych. Dwa razy w roku dzieci zbierają karmę i przybory dla zwierząt ze schroniska.

Dużą popularnością cieszą się zabawy z okazji Dnia Chłopaka i Dnia Kobiet, Świątlicowe Andrzejki i Mikołajki. Dzieci przy wsparciu nauczyciela samodzielnie przygotowują do nich rekwizyty, ustalają scenariusz i zasady.

Ciekawym pomysłem są tzw. **„Muzyczne poranki”**. Jest to czas przed rozpoczęciem lekcji (ok 30 min), sala jest posprzątana, zgaszone światło (w okresie jesienno-zimowym stwarza do doskonały nastrój), dzieci przyjmują wygodną pozycję na dywanie przed telewizorem i wówczas następuje prezentacja jednego z wielu utworów muzyki tzw. poważnej, do którego animatorzy stworzyli obraz. Po obejrzeniu filmu rozmawiamy na temat co to był za utwór, kto jest kompozytorem, o czym opowiada, jaką wy ułożyliście historię do tej muzyki.

Jest to pierwszy etap, w kolejnym pojawiają się utwory muzyki klasycznej o charakterze ilustracyjnym ale już tylko w wersji audio i dzieci słuchając same wymyślają obrazy. Dzieci wprost uwielbiają ten czas, jest to moment na wyciszenie, zastanowienie, uspokojenie przed lekcjami.

Na potwierdzenie tych słów przytoczę przykład chłopca z klasy III, nowego ucznia w szkole. Gdy poprosiłam aby dzieci posprzątały i zgasiłam światło, dzieciaki bez słowa sprzeciwu to wykonały i już gotowe czekały na dywanie co będzie dalej. Wszyscy oprócz Janka, który oburzony głośno protestował, że ktoś przerywa mu zabawę. Zdziwiło go jednak, że żaden z kolegów nie przyłączył się do buntu.

Janek przeszedł zły, tyłem do telewizora i palcami zatykał uszy. Jednak po chwili dostrzegłam, że przygląda się kolegom z zainteresowaniem „*co też ich tak interesuje?*”.

W połowie projekcji postanowił sprawdzić co też tam jest wyświetlane, więc aby nie pokazać zainteresowania usiadł nieco bokiem i niepostrzeżenie zerkał na ekran. Ja udawałam, że niczego nie dostrzegam, nie chciałam go płoszyć. Tego dnia wyszedł na zajęcia lekcyjne „nabzdyczony” ale widocznym było, że już nie jest na mnie zły i powstała w nim pewna ciekawość. Kolejny raz też buntował się ale bardziej dla zasady.

Dzisiaj Janek każdego ranka gdy wie, że będzie „Muzyczny poranek” pyta ile jeszcze zostało czasu do „oglądania muzyki”.

Niezwykle istotnym jest to, że przez cały czas nauczyciel jest z dziećmi, nie wykonuje w tym momencie innych czynności i przestrzegana jest zasada, że o tym co słyszymy rozmawiamy dopiero po projekcji. W ten sposób bez przymusu dzieci wchodzi w świat muzyki klasycznej i czerpią z tego doskonale-go źródła.

W organizacji pracy świetlicy konieczne jest znalezienie złotego środka między zupełnym luzem i czasem całkowicie zorganizowanym.

Potrzebny jest tutaj nauczyciel, który jest doskonałym i czujnym obserwatorem, który wyczuje moment kiedy i komu może dać swobodę, a kiedy konieczne jest wkroczenie z własnymi propozycjami zabawy a kiedy może się wycofać i przeznaczyć ten czas np. na indywidualne rozmowy z dziećmi, a jest wiele takich, które potrzebują tego bardziej niż czegokolwiek innego.

To, że dziecko może samo wybrać sposób spędzenia czasu jest twórcze i rozwijające. W dzisiejszej dobie dorośli zbyt często organizują im czas zabijając kreatywność. Rolą nauczyciela jest pilnowanie granic tej kreatywności, wspieranie i ukierunkowywanie pożądaných zachowań. Metoda pracy w naszej świetlicy powoduje, że dzieci chodzą do niej chętnie. Wiemy, że są dzieci, które mają opiekę w domu, lecz wolą być w świetlicy, bo tutaj czują się docenione i zauważone, mogą rozwijać swoje zainteresowania, spełniać marzenia. Dzieci mają przekonanie, że mogą samodzielnie decydować o tym co będą robić pod okiem pozornie niewidocznego i nie narzucającego się nauczyciela.

Izabela Szrajber

– nauczyciel dyplomowany

Małgorzata Zielińska

– nauczyciel dyplomowany

Szkola Podstawowa Nr 1 w Szczecinie

Szkoła Podstawowa Nr 2

Świetlica – wychowuje, uczy i rozwija

Wielu z nas świetlica kojarzy się z miejscem, gdzie dzieci muszą przebywać tylko z konieczności. Znaczący to tyle, że wyróżnione są dzieci, które po zajęciach mogą ze spokojem opuścić szkołę i udać się do swoich domów. Czy aby na pewno tak jest? Dzieci uczęszczające do świetlicy z reguły pozostają w niej ze względu na pracujących rodziców. Otóż z moich dotychczasowych doświadczeń wynika, że jesteśmy w błędzie! Dzieci nie chcą opuszczać świetlicy, nie są dziećmi pokrzywdzonymi, zmęczonymi przebywaniem w szkole długie godziny. Najprawdopodobniej z powodu trudności znalezienia wolnej chwili poświęconej dzieciom przez najbliższych chcą zostawać w świetlicy, ponieważ miło spędzają na niej czas, uczą się, bawią i realizują. Niemożliwe? Owszem, możliwe! Niejednokrotnie odkładając pracę w świetlicy – niespełna trzeci miesiąc – dzieci opuszczały ją ze smutkiem i żalem skierowanym do rodziców spowodowanym tym, że odebrali je za szybko. Wbrew większości opinii świetlica nie jest przechowalnią – jest miejscem rozwoju zainteresowań dziecka, możliwością skorzystania z zabawy swobodnej, jak i kierowanej przez nauczyciela. Wyróżnia się możliwością kontaktu z dziećmi z różnych klas, ogólną integracją między dziećmi starszymi, jak i młodszymi. Problem wynika z ilości dzieci – owszem, jest ich niekiedy dużo, więc ryzyko wystąpienia odmienności jest większe, natomiast może być to z drugiej strony korzystne, ponieważ służy przede wszystkim zwiększeniu samodzielności dziecka. Wychowawczynie świetlicy dwoją się i troją by sprostać oczekiwaniom dzieci, lub co trudniejsze rodziców. Ważne jest jednak to, żeby starać się stworzyć w świetlicy przyjazną atmosferę oraz wsłuchać w potrzeby dzieci. Warto przyjrzeć się o czym rozmawiają, jaka tematyka jest im szczególnie bliska i organizować zajęcia tak, by były zgodne z ich zainteresowaniami. Dzięki temu na pewno czas spędzony w szkole będzie dla nich atrakcyjniejszy, ciekawszy i przez to krótszy. Dzieci po całym dniu nauki są zmęczone, dlatego warto pomyśleć o zabawach, które z jednej strony pozwolą dzieciom rozładować emocje związane z całodziennym siedzeniem w ławce, jak i takie, które pozwolą im odpocząć, wyciszyć się, zrelaksować. Świetlica dysponuje wachlarzem możliwości, dlatego też nie upraszczajmy jej roli stwierdzeniem, że przechowuje dzieci – ona je wychowuje, uczy i rozwija.

Anna Zaprudnik

– Wychowawca świetlicy

w Sportowej Szkole Podstawowej Nr 2

Szkoła Podstawowa Nr 74

Wybuchowy nauczyciel, czyli zajęcia eksperymentalne w klasach młodszych

Głównym celem prowadzenia zajęć eksperymentalnych jest rozwijanie ciekawości poznawania otaczającego świata oraz aktywności badawczej ucznia, a co za tym idzie kształtowanie w nim pozytywnego stosunku do nauki. Okazuje się, że dzieci uwielbiają słowo „eksperyment”. Może nim być dosłownie każda aktywność, którą mogą podjąć, wszystko czego mogą dotknąć i doświadczyć. Eksperymenty, które zaproponowałam dzieciom to tak naprawdę zabawy w poznawanie świata i jego różnych odsłon. Nie spodziewałam się, że elektryzowanie słomek czy balonów może być tak interesujące. Podobnie mieszanie czy barwienie cieczy. Ile radości i okrzyków wywołuje w dzieciach prosty eksperyment „piany potwór”, do którego wykonania potrzeba zaledwie octu, płynu do naczyń i sody oczyszczonej. Efekt murowany!

Prowadzę Eksperymentalny Klubik Malucha w Szkole Podstawowej Nr 74 w Szczecinie. Do przeprowadzenia niektórych (pokazowych) doświadczeń wystarczy mi kilkanaście minut, inne potrafią zająć dzieci na dłuższy czas (te, w których pracują same lub w grupach). Dobrze kiedy dysponuje się odpowiedniej wielkości salą, w której można swobodnie pracować i przechowywać potrzebne materiały. Najidealniej, kiedy liczebność grupy nie przekracza 12 osób, można wtedy każdemu uczniowi dać możliwość dotknięcia i „przeżycia” doświadczenia, jak również zachować kontrolę nad bezpieczeństwem przeprowadzanych zajęć.

Jeśli już o bezpieczeństwie mowa, warto wspomnieć, że wszystko czego używamy do zabawy to produkty bezpieczne, można je bowiem znaleźć w każdej kuchni. Są to: soda oczyszczona, kwasek cytrynowy, ocet, olej, sól, cukier, przyprawy, barwniki spożywcze, mąka ziemniaczana lub kukurydziana, płyn do naczyń lub inny detergent. Warto zgromadzić słoiki o ciekawych kształtach, szklanki, butelki, wszelkiego rodzaju plastikowe opakowania, słomki, balony, wykałaczki, folię aluminiową, waciki, świeczki typu tee-light. Część rzeczy należy kupić, inne mogą przynieść dzieci, pozyskiwanie pozostałych zależy od kreatywności nauczyciela. Doświadczenie pokazuje mi, że dosłownie wszystko może się przydać. Gdy uczymy się o powstawaniu dźwięków, opakowania po jogurtach mogą

posłużyć do stworzenia prawdziwych (działających!) telefonów, a kartonowe pudełka – wspaniałych, ozdobionych przez dzieci instrumentów.

Jakie doświadczenia i jakie tematy zostaną poruszone na zajęciach zależy wyłącznie od inwencji nauczyciela, który może wykorzystać swoje zainteresowania oraz diagnozując konkretne potrzeby dzieci stworzyć swój własny „wybuchowy” plan pracy. Na rynku dostępnych jest również wiele gier edukacyjnych i pomocy naukowych czy filmów, które mogą uatrakcyjnić pracę zwłaszcza z uczniem starszym.

Poniżej podaję kilka przykładów doświadczeń i zabaw eksperymentalnych.

Poznanie właściwości wody i różnych cieczy:

- co w wodzie się rozpuszcza, a co nie;
- co tonie, a co unosi się na wodzie (ile monet i ile igieł zmieści się szklance pełnej wody?);
- obserwacja stanów skupienia wody, hodowla kryształów;
- barwienie cieczy barwnikami i atramentem, robienie „burzy w szklance wody” itp.

Jesienne zabawy z kolorami:

– mieszanie kolorów podstawowych, uzyskiwanie barw pochodnych (farby, zabarwione ciecze), barwienie soli, rozszczepianie barw (papierki zanurzone w occie);

– doświadczenie z „wędrującą wodą” lub wielobarwny eksperyment z mlekiem i barwnikami (mleko, barwniki, zamoczony w detergencie patyczek do uszu);

– tworzenie kolorowych, wirujących bączków;

Jeśli posiadamy odpowiednie warunki i stosunkowo małą liczebnie grupę pokusić się możemy o stwo-

zenie z dziećmi **cieczy nienewtonowskiej**, czyli niezwykłej mieszaniny mąki ziemniaczanej z wodą, która w zależności od siły nacisku, z jaką się na nią działa zachowuje się jak ciecz albo ciało stałe. Podobnie z mąki kukurydzianej stworzyć możemy piasek kinetyczny. Brudzące, ale bezcenne dla zmysłów dzieci zabawy.

Nie możemy pominąć tematów związanych z **właścwościami ognia i powietrza** oraz wszelakich doświadczeń z balonami. Bardzo rozwijające są również zabawy z powstawaniem dźwięku (tworzenie własnych instrumentów, koncertowanie na szklankach wypełnionych wodą itp.) czy tworzenie zabawek z prostymi mechanizmami.

To zaledwie kilka propozycji pracy w pierwszym semestrze. Wiosną zaproponować można dzieciom szereg zabaw badawczych związanych z sadzeniem i obserwowaniem wzrostu roślin, stworzyć ogród w słoiku czy założyć klasową szklarnię.

Dzieci lubią zamieszać, wylać i trochę się pobrudzić! Czego zatem możemy się spodziewać? Zapewne bałaganu, czasem bardziej pobudzonych dzieci, ale przede wszystkim zaangażowania i ogromnej radości ze strony maluchów. To w końcu czas, gdy mogą w nieskrępowany sposób realizować swoją pasję odkrywania i doświadczania. Jak genialny ma to wpływ na ich rozwój wspominać nie trzeba. Przygotowywanie eksperymentów to świetna zabawa również dla mnie i moich prywatnych dzieci - wszystko przeciwzyć musimy najpierw w domu.

Joanna Zaborska

– nauczyciel świetlicy

Szkoła Podstawowa Nr 74 w Szczecinie

Szkoła Podstawowa Nr 23

Czas na fantazję twórczą

W Szkole Podstawowej Nr 23 im. Mariusza Zaruskiego w Szczecinie świetlica jest czynna od godziny 6.45 do 17.00. W tym czasie nauczyciele pracujący w świetlicy zapewniają uczniom zorganizowaną opiekę wychowawczą, proponują atrakcyjne formy spędzania czasu wolnego, wdrażają uczniów do samodzielnej pracy umysłowej. Każdy z nauczycieli prowadzi w świetlicy zajęcia mające na celu rozwijanie zdolności i zainteresowań uczniów.

O poranku, czyli w godzinach od 6.45 do 8.00 uczniowie spotykają się w świetlicy. Jest to czas przeznaczony na indywidualne rozmowy nauczyciela z dziećmi, zabawy dowolne w kąciakach zainteresowań lub gry stolikowe. Przed godziną 8.00 wychowawcy zabierają uczniów do klas na lekcje.

Dzieci, które rozpoczynają zajęcia później i pozostają w świetlicy mogą wówczas zjeść drugie śniadanie, uczestniczą w porannej gimnastyce, biorą udział w rozmowach w kręgu na tematy bliskie dzieciom, co sprzyja tworzeniu dobrego klimatu i rozwijaniu umiejętności komunikacji interpersonalnej oraz kształtowaniu wrażliwości uczuciowej uczniów.

Po godzinie 9.00 rozpoczynają się **zajęcia tematyczne**. Świetlica pracuje zgodnie z opracowanym przez nauczycieli planem pracy dydaktyczno – wychowawczej i tygodniowym rozkładem zajęć. Cykle tematyczne powiązane są z porami roku, aktualnymi wydarzeniami, przypadającymi świętami, są również dostosowane do oczekiwań i zainteresowań uczniów. Uczniowie podczas zajęć gromadzą i omawiają wiadomości i ciekawostki z zakresu aktualnie poruszanego tematu, wykonują zadania o różnym charakterze, uczestniczą w zabawach, konkursach i innych ciekawych i aktywizujących formach zajęć. W tym czasie podejmują również działalność artystyczną: plastyczną, techniczną, muzyczną, teatralną, czytelniczą. Prace dzieci eksponowane są zawsze na gazetkach znajdujących się w świetlicy i na korytarzu szkolnym przed wejściem do świetlicy przez cały czas trwania danego cyklu tematycznego. Wytwory pracy dzieci w formie wystaw prezentowane są również na półkach specjalnie do tego wyznaczonych w świetlicy tak, aby mogli oglądać je rodzice i wchodzący do świetlicy.

Co roku, w ramach rozwijania i zaspokajania ciekawości poznawczej dzieci, realizowane są zajęcia z cyklu „**Odkrywcy świata**”. Mają one charakter poznawczy i poszukujący, ale także artystyczny, rozwijający twórczą ekspresję dzieci. Wraz z nauczycielem uczniowie wkraczają w zakamarki i ciekawostki tego świata.

Uczestniczą „w podróży” do średniowiecznych zamków i żyjących w nich rycerzy, śledząc ich życie. Poznają folklor Ojczyzny oglądają wytwory pracy ludowej i tworzą piękne wycinanki, serwetki, pająki ze słomy. Ozdabiają laurki wzorami ludowymi z różnych regionów Polski. Poznają instrumenty muzyczne dawne i współczesne, ich brzmienie, historię, uczestniczą w zabawach muzycznych z wykorzystaniem własnoręcznie skonstruowanych instrumentów. Szczególnie interesującą „podróżą” był dla uczniów cykl tematyczny „Podróże dawniej i dzisiaj”. Dzieci bardzo żywo interesowały się historią środków lokomocji, z wielkim zainteresowaniem oglądały pierwsze konstrukcje rowerów, samochodów, samolotów i pociągów, poznawały historię ich rozwoju i modernizacji. Same projektowały też pojazdy przyszłości wykazując się przy tym, nieograniczoną niczym, fantazją twórczą. Mamy nadzieję, że równie interesujące okażą się następne tematy tego cyklu takie jak: „Tajemniczy świat mórz i oceanów” oraz „Świat fantazji zakłęty w literaturze dziecięcej”.

W ramach zajęć świetlicowych podejmujemy działania zmierzające do kształtowania u uczniów zdrowego i bezpiecznego stylu życia oraz motywujemy do zachowań prozdrowotnych. Jest to temat obligatoryjny co roku. W ramach **wychowania prozdrowotnego**, dzieci uczą się przygotowywać potrawy owocowo-warzywne, wykonują plakaty propagujące zdrowe odżywianie i samodzielnie kontrolują swoje drugie śniadanie przygotowywane w domu. Uczą się także, jak bezpiecznie i ciekawie spędzać czas wolny w domu i na podwórku, podczas wakacji, ferii zimowych i innych dni wolnych. Poznane w świetlicy zabawy i gry przenoszą na własne podwórka i domy. Bezpieczeństwo i zdrowie naszych dzieci było i jest priorytetem wszystkich naszych działań.

Ramowy plan dnia uwzględnia odpoczynek czynny na świeżym powietrzu zarówno w godzinach przedpołudniowych i popołudniowych. Do dyspozycji dzieci jest bogato wyposażony plac zabaw oraz pełnowymiarowe boisko sportowe. Często korzystamy również z uroków położnego w pobliżu szkoły pięknego parku. W razie niepogody dzieci mogą korzystać z kącika zabaw „Radosna szkoła” w auli szkolnej. Podczas zajęć sportowych i rekreacyjnych wykorzystywany jest różnorodny sprzęt sportowy. Uczniowie niezwykle chętnie biorą udział w zabawach o charakterze integrującym grupę, zajęciach rekreacyjnych, grach i zabawach sportowych, a także w meczach, wyścigach i zawodach sportowych.

Po godzinie 11.30 nauczyciele świetlicy organizują **korzystanie z wyżywienia** w szkole sprawując opiekę nad dziećmi spożywającymi obiad w szkolnej stołówce. Po obiedzie o godzinie 12.00 rozpoczynają się w świetlicy **zabawy tematyczne** w kącikach zainteresowań, jest to czas przeznaczony na odpoczynek dzieci po lekcjach, relaks i odprężenie. Uczniowie mają możliwość korzystania z atrakcyjnego wyposażenia świetlicy jakim są puzzle o różnym stopniu trudności, gry planszowe, gry zręcznościowe, układanki dydaktyczne. Jest to również czas przeznaczony na ćwiczenia i zabawy relaksacyjne oraz swobodną twórczość dziecięcą. Uczniowie mają do dyspozycji kącik plastyczny wyposażony w niezbędne materiały służące ekspresji plastycznej.

Kolejna godzina zajęć świetlicowych przeznaczona jest na zabawy ruchowo-rekreacyjne, zajęcia sportowe, gry i zabawy integracyjne czy taniec i ruch przy muzyce. Codziennie spędzamy czas na świeżym powietrzu.

Okolo godziny 14.30 rozpoczyna się czas **odrabiania zadań domowych**. Nauczyciele udzielają uczniom niezbędnej pomocy w nauce dbając jednocześnie o zachęcanie dzieci do samodzielnej pracy umysłowej. Świetlica wyposażona jest w biblioteczkę, z której uczniowie mogą korzystać w razie potrzeby.

Dzień kończy się **zajęciami rozwijającymi ekspresję twórczą i poznawczą dzieci**. Z racji przygotowania zawodowego nauczycieli świetlicy (logopeda, terapeuta zajmujący się dziećmi dyslektycznymi), zaję-

cia umysłowe mają często charakter korekcyjno-kompensacyjny. W ramach zajęć umysłowych dzieci mają możliwość korekty zaburzeń percepcji wzrokowej, słuchowej, koordynacji wzrokowo-ruchowej, pamięci, terapii słuchu fonemowego, a więc tych sfer psychoruchowych, które odpowiadają za prawidłowe funkcjonowanie procesu poznawczego. Dzieci z ochotą uczestniczą w tego typu zajęciach które mobilizują ich sferę intelektualną i mobilizują do intensywnego wysiłku umysłowego. Bardzo cenią sobie także zabawy rozwijające twórczą wyobraźnię i logiczne myślenie. Podczas zajęć wykorzystywane są specjalistyczne środki dydaktyczne, którymi dysponujemy w szkole w ramach zajęć logopedycznych i korekcyjno – kompensacyjnych. Popołudniami od-

bywają się również spotkania z czasopiśmem w kręgu, głośne czytanie książek, gry i zabawy umysłowe, prezentacje multimedialne, pogadanki lub zajęcia plastyczno - techniczne. Jest to również czas spotkań z rodzicami odbierającymi dzieci, moment na przekazanie najważniejszych informacji o tym, jak dziecko spędziło czas w świetlicy.

Nierzadko dzieci przebywają w świetlicy szkolnej wiele godzin. Naszym zadaniem jako wychowawców świetlicy jest umożliwienie im odpoczynku po wysiłku intelektualnym na lekcjach, a jednocześnie zapewnienie komfortowych i bezpiecznych warunków do odpoczynku, zabawy i rozwijania zainteresowań i uzdolnień. Mając świadomość jak wiele czasu dzieci spędzają pod naszą opieką i jak wiele możemy zrobić dla ich wszechstronnego rozwoju w czasie pobytu w świetlicy dokładamy wszelkich starań aby nie był on stracony.

W naszej szkole atutem świetlicy jest zgrany zespół nauczycieli współpracujący ze sobą i doskonale uzupełniających się. Jesteśmy nauczycielami doświadczeniymi, osobami dojrzałymi, każdy z nas zna swoje mocne strony i tę wiedzę wykorzystujemy planując podział zadań w świetlicy. To nasza praca. „Znamy się na wychowaniu, a nie na przechowywaniu”.

*Jadwiga Rotnicka - Płocha
Bogumiła Wiśniewska*

Szkoła Podstawowa Nr 51

Nauczyciele świetlicy szkolnej przygotowują się do pracy już pod koniec wakacji

Na sierpniowych spotkaniach zespołu organizujemy grupy wiekowe, opracowujemy siatkę godzin pracy nauczycieli, przydzielamy poszczególne grupy uczniów dla wychowawców, omawiamy zagadnienia związane z metodyką pracy w świetlicy.

Na początku roku szkolnego przeprowadzamy ankiety wśród rodziców i dzieci dotyczące oczekiwań pracy świetlicy a wnioski z diagnozy służą nam w opracowywaniu rocznego, miesięcznego i codziennego rozkładu zajęć. Oprócz rocznego planu pracy nauczyciele przeprowadzają różnego rodzaju autorskie projekty edukacyjne, np. „*Świat witamin*” – uczniowie wraz z panią Magdą założyli w świetlicy „*świetlicowy ogródek*”. Dzieci zasadziły szczypiorek, pietruszkę, fasolkę i rzeżuchę. Systematycznie dbały o nasiona, podlewały i obserwowały wzrost. Wiedzą, co jest potrzebne roślinom do życia i są dumni ze swego ogródka. Podziwiały jak z małych nasion urosły duże rośliny. Później wspólnie wykonały sałatkę. Wiedzą jak ogromną rolę pełnią witaminy w naszym życiu.

Innym przedsięwzięciem w którym uczestniczą uczniowie to projekt „*Ratujemy – uczymy ratować*” prowadzone przez panią Jolę.

Zajęcia składają się z części teoretycznej i praktycznej.

Dzieci po zajęciach wiedzą:

- jak ważne jest, aby wszystkie czynności wykonywać sprawnie i ze spokojem,
  - jak ważne jest bezpieczeństwo ratownika,
  - jak sprawdzać przytomność,
  - jak wezwać pomoc,
  - jak sprawdzić oddech,
  - dlaczego należy ułożyć poszkodowanego w pozycji bezpiecznej,
  - ile wykonujemy wdechów ratowniczych,
  - ile razy uciskamy klatkę piersiową,
  - co to znaczy „Łańcuch przeżycia”,
  - co to „Schemat bezpieczeństwa”,
  - jak zachować się w gabinecie pani pielęgniarki
- Dzieci chętnie i aktywnie pracują podczas zajęć: wykonują wszystkie zadania, ćwiczenia, słuchają wierszy, wykonują prace plastyczne.
- Zajęcia z udzielania pierwszej pomocy dostarczają dzieciom wiele emocji, wrażeń i satysfakcji z tak ważnej dziedziny naszego życia.

Systematycznie w ciągu całego roku szkolnego odbywają się zebrania zespołu świetlicy, podczas których omawiamy sprawy bieżące oraz dzielimy się wiedzą. Stworzyliśmy między innymi bank dobrych praktyk, wytyczne do pracy z dziećmi, aby cały czas panowała atmosfera sprzyjająca uczeniu się, na bieżąco wyciągamy wnioski do dalszej pracy, dokonujemy autorefleksji.

Przeprowadzamy zajęcia otwarte oraz bierzemy udział w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych.

Systematycznie współpracujemy z rodzicami/opiekunami dzieci, z nauczycielami - wychowawcami klas, z pedagogiem.

Na bieżąco wraz z dziećmi dbamy o wystrój sal świetlicowych oraz korytarza przy świetlicach.

Ucząc dzieci wrażliwości przeprowadzamy różne akcje charytatywne (między innymi: „Kundelek”, „I Ty możesz zostać świętym Mikołajem”, „Wielkanocny zajaczek”, zbiórka książek dla chorych dzieci ze szpitali, „Iskierka”).

Uczniowie bardzo aktywnie biorą udział w różnych konkursach organizowanych na terenie świetlicy. Oprócz konkursów organizujemy różnego rodzaju imprezy i uroczystości, na które również zapraszamy gości z zewnątrz.

Wychowawcy na bieżąco prowadzą zajęcia i zabawy integrujące grupę. Efektem tych działań jest to, iż dzieci w świetlicy czują się bezpiecznie, potrafią w zgodzie bawić się i pracować.

„Malujemy, rysujemy”.

„Wyklejamy”.

Co roku chodzimy na cmentarz oddać hołd „Tym, którzy odeszli za wolność naszej Ojczyzny”.

Opisane działania to tylko „krótki urywek” przedstawiający pracę w naszej świetlicy.

Jednak coraz częściej praca nasza jest bardzo trudna. Jest to spowodowane tym, iż do świetlicy uczęszcza coraz więcej uczniów z orzeczeniami. I to nie tylko uczniowie tzw. „trudni” ale również uczniowie chorzy, którzy przyjmują różnego rodzaju leki. Bardzo staramy się, aby pobyt wszystkich uczniów był jak najbardziej dla dziecka korzystny, aby każde dziecko wszechstronnie rozwijać. Jednak trudno sprawować opiekę i doskonalić rozwój ucznia na najwyższym poziomie podczas pracy w grupie świetlicowej gdzie np. 12 uczniów jest z orzeczeniami, mimo tego iż grupa świetlicowa liczy zgodnie z przepisami 25 osób (grupa świetlicowa składa się z uczniów np. z trzech klas i w każdej klasie jest kilka osób z orzeczeniami, które łączą się w jednej grupie świetlicowej).

Zauważyliśmy, że problem ten z roku na rok narasta – my wychowawcy staramy się jak najbardziej o wszechstronny rozwój każdego dziecka – jednak jest to dla nas zadanie coraz bardziej trudne.

Jolanta Harzyńska

– nauczyciel – wychowawca świetlicy
Szkoła Podstawowa Nr 51 w Szczecinie

„Dzień babci i dziadka”.

„Każde dziecko wie, jak zachować się”.

Akcent

Kolejne tomy serii: akcent w V edycji, wydane nakładem ZLP Oddział w Szczecinie z dofinansowania Miasta Szczecin

Morskie opowieści...

Gawędy morskie zachwycają słuchaczy od tysiącleci, odkąd to starożytni Grecy wyruszyli pod opieką Posejdon na morskie szlaki, a nieśmiertelny Odys podjął walkę nie tylko z żywiołami, ale i z potworami głębin, lądów i przestworzy...

Historie zamieniały się w mity. Legendy nabierały kształtów, kolorów i... grozy. Stanowiły i nadal są tradycją, dawniej żeglarskiego, dzisiaj marynarskiego życia. Z nich wzięła się przecież literatura marynistyczna.

Opowiadają i zapisują owe morskie historie pisarze i poeci wywodzący się nie tylko z kapitańskich mostków. Akcentują swoje niepowtarzalne style ujmowaniem tematu, tego wszystkiego, co z morskiego żywiołu pochodzi. Gromadzą w swych opowieściach tyleż historii prawdziwych o wyczynach Żeglarzy, co niesamowitych i nieprawdopodobnych opowiadań o zdarzeniach nie z tej ziemi i nie z tych mór. ... Ubierają w słowa swoje zachwyty i swoje koszmary, spełnienia i tęsknoty, naturalistyczny realizm oraz irracjonalne przeczucia. ... A jednocześnie, jak pisał trafnie Conrad w *Jądrze ciemności*, charakteryzując marynarską brać: *Opowiadania marynarzy odznaczają się prostą bezpośredniością i cały ich sens pomieściłby się w pękniętej lupinie orzecha*. Bo też nie o sens w tych opowiadaniach chodzi, tylko o samo snucie historii prawdziwej-nieprawdziwej, z tego morza, bo bliskie, ale nie z tej ziemi. ... bo odległa, często o koszmary senne wychodzące z morza właśnie. ...

Takie marynarskie opowieści prezentuje w **OKREŚCIE UMARTWYCH, Bogusław Janiczak** – z akcentami romantycznej niezwykłości, oszałamiającej przygody i nieuchronności żeglarskiego losu. Autor - poeta i prozaik, sam rybak, marynarz, ale też przez dziesiątki lat kapitan żeglugi wielkiej w rybołówstwie dalekomorskim, wie o czym pisze. Życie wilka morskiego nie jest mu obce. Sztormy i burze, cisze morskie i szkwały, żaglowce i parowce, rybackie kutry oraz marynarska brać na nich, czyli lotry spod ciemnej gwiazdy jak i prawdziwi romantycy morza spieszący na pomoc rozbitkom ze snów – to bohaterowie jego opowiadań.

W zgodzie z Conradowskim przesłaniem o *prostej bezpośredniości i sensie mieszczącym się w lupinie orzecha*, tworzy Autor proste fikcyjne historie, korzysta ze znanych wątków marynistycznych (piraci, bitwy morskie, bunt na statku i jego konsekwencje, wyspy bezludne, ludożercy w Afryce), sięga po znane motywy z przesądów czy wierzeń żeglarskich: Klabaternik, list w butelce, diabelskie morze (czy to aluzja do Trójkąta Bermudzkiego?); bohaterowie Jego opowiadań to uniwersalne postaci z marynistycznych powieści. Sytuacje epickie czerpie z bogatej tradycji marynarskiej gawędy. Jednak Pisarz zaznacza swoją indywidualność konceptem i stylem, uproszczonymi maksymalnie. Zgodnie z zasadami gatunku, fabuła nie jest skomplikowana, akcja prowadzona wartko, z niedopowiedzianą puentą. Zakończenia otwarte. ...

Opowiadania Bogusława Janiczaka nie są historiami skończonymi. Losy większości bohaterów pozostają niedopowiedziane... są porzuceni przez narratora w czasie i przestrzeni, na granicy rozpoznawalnej realnie a jednocześnie irracjonalnej rzeczywistości... gdzie wszystko zdarzyć się może... konkretny ratunek i życie albo przerażająca zagłada i nieunikniona śmierć, najczęściej właśnie w odmętach morza... Ale taki właściwie jest z góry zapisany (czyż nie romantyczny?) los marynarza. A ponieważ *marynarze to nie ludzie*, jak uważał Kapitan Blackwell ze statku „Mary Ann” (LIST W BUTELCE), więc ich losy nie mogą być w żaden sposób podobne do życia zwykłych śmiertelników. Żeglarski byt musi się ocierać o metafizyczne obcowanie z niepoznawalnym, musi być doświadczany widzialnie w najbardziej dramatycznej a nawet tragicznej scenarii grozy – sztorowej nocy, okrutnej śmierci, zjaw morskich, np. Klabaternika zwiastującego zagładę statku. Chociaż u Autora *Człowieka z wydm*, karzeł morski jest symbolem sprawiedliwości karzącej niegodziwego bosmana (KLABAUTERMANN). *Licentia poetica*.

Zaintrygowały mnie nazwiska bohaterów. Zapytałam Autora, dlaczego nadał swoim postaciom niepolskie imiona. Odpowiedź okazała się nadzwyczaj prosta. Bogusław Janiczak przez wiele lat pływał u różnych armatorów, pracował z marynarzami przeróżnych narodowości, tak więc jego opowieści wypełnia barwny i różnorodny tłum najbardziej egzotycznych postaci, tak pod względem wyglądu, charakteru, temperamentu, pochodzenia, statusu społecznego czy zawodowego. Oto dlaczego tyłu tu Brownów, Blackwellów, Flegganów, Foxów, Juanów, Igorów i innych. Morze jest przecież internacjonalne. Tak jak czas. Są więc w tomie odległe historie z osiemnasto – czy też dziewiętnastowiecznych żaglowców, bitwa marynarki królewskiej z piratami, także czas parowców czy współczesny – kutrów rybackich z elektronicznym oprzyrządowaniem, które na łowiskach Morza Północnego spotykają się ze zjawiskiem irracjonalnym, jakim jest pojawienie się Statku Widmo z odległej przeszłości, bo sprzed dwustu lat... a objaśnienie tych zjawisk odczytuje się w Internecie. ...

Jest też w tomie Bogusława Janiczaka akcent szczeciński z odległej przeszłości... Najmniej morskie opowiadanie (KSIĘŻYCOWA OPOWIEŚĆ), bo z akcją na lądzie, w Szczecinie, w porcie, nawet w określonym dość precyzyjnie czasie (dziesięć lat po wojnie), gdzie bohater, Piotr Korczak, chce wydostać się na zachód i... staje się ofiarą okrutnego procederu szajki polsko-niemieckiej, która ograbia i morduje naiwnych a zdesperowanych ludzi. Czy to taka odległa przeszłość?

Akcenty morskie tych opowiadań to nie tylko uniwersalne postaci (kapitanów, bosmanów, majtków, piratów, czarnych niewolników), to symboliczne przedmioty jak okręt widmo w wersji okrętu umarłych, to nawiedzony wrak okrętu, na którym pokutują:

(...) duchy tych, co zginęli razem ze swoimi statkami i nie mogą zaznać spokoju na tamtym świecie. Zwłaszcza ci, którzy mieli na sumieniu innych. Tak jak duch starego pirata Johna Blackmoora, który do dzisiaj się błąka w takie noce na brzegach Kornwalii. (NAWIEDZONY STATEK).

Albo list w butelce, jedyny możliwy kontakt ze światem, wysłany prawie z... zaświatów, przekazujący wiadomość o tragedii, objaśniający straszliwe wydarzenia... które też są nieodmienną pożywką dla romantycznej wyobraźni marynisty.

Mottem dla inspirujących treści, z których pisarz czerpie swoje opowieści z tej i nie z tej ziemi, okazuje się być (znowu w swej prostocie bezpośredniości zadziwiającej), zdanie Autora Burzy, mówiące (...) *o rzeczach, o których filozofom się nie śniło, a wypowiedziane przez Człowieka za biurkiem:*

Nie wiem, jak to wytłumaczyć. Po prostu czasem zdarzają się rzeczy, w które trudno uwierzyć. (STATEK WIDMO).

I ten niepowtarzalny klimat morza rodem z obrazów filmowych „Piratów z Karaibów”... albo (dla mnie) jak z miniatur w *Morskich zadziwieniach* Jerzego Jasińskiego, gdzie zjawiska morskie balansują na granicy ludzkiego pojęcia i koszmaru sennego. Przywołuje Autor, chociaż nie wprost, wyklętego Latającego Holendra czy mniej znaną, „Mary Celeste” z nieprawdopodobnie tragiczną legendą dryfującego statku bez załogi. Wprowadza grozę sztormowych nocy ze statkiem umarłych, który zabiera zmarłych marynarzy, wyprowadza swoich bohaterów na diabelskie morza czy wyspy przeklęte, każe im walczyć z piratami albo z najgroźniejszym monstrem oceanów, jakim się okazuje drugi, bezwzględny człowiek.

Tom *OKRĘT UMARŁYCH* Bogusława Janiczaka z przyjemnością wpisuję w szczecińskie wydanie naszej serii: akcent. Podtrzymuje bowiem najlepsze tradycje szczecińskich marynistów, którzy niestrudzenie dowodzą morskości nie tylko naszego miasta. Zapewne i Ty, Czytelniku, chętnie wybierzesz się w ten rejs, aby poczuć dreszczyk, czy tylko morskiej przygody...?

Róża Czerniawska-Karcz

Szczeciński Program Edukacji Wodnej i Żeglarskiej „Morze przygody – z wiatrem w żaglach”

Jesienny rejs

To był bardzo zimny i wietrzny rejs. W sobotę 15 października odbiliśmy od kei na jachcie Zryw z kapitanem Mieczysławem Irchą. Naszym celem było Uckermünde. Ubrani jak morsy dzielnie pełniliśmy wachty, płynąc przez wody J. Dąbie, Roztoki Odrzańskiej i Zalewu Szczecińskiego. Po drodze płynąc wzdłuż toru wodnego mijaly nas statki handlowe. Przy korzystnym wschodnim wietrze udało się nam pożeglować na żaglach. Uruchomiony nawet został spinaker co wywołało dużo emocji wśród załogi. W ciemnościach wchodziliśmy do mariny w Uckermünde. Noc spędziliśmy ubrani w ciepłe polary i skarpety wtuleni w śpiwory po czubek głowy. Rano spacer po miasteczku i wizyta w ZOO. Zwierzęta patrzyły na nas obojętnie, przyzwyczajone do widoku ludzi. Sarny i daniela dawały się głaskać, kozy również. Lwy spały nie otwierając oczu. Surykatki ciekawskie powychodziły ze swoich nor a wydrom nie chciało się kąpać w zimnej wodzie i leżały sobie w ciepłych legowiskach.

Po powrocie na jacht kuki przygotowały obiad, a reszta załogi żeglowała do Nowego Warpna. Zimno pozwalała przetrwać gorąca herbata i słodki kisielek. W nowym Warpnie odwiedziliśmy Aleje Żeglarzy. Aleja ta charak-

teryzuje się tym, że odsłaniane są tam tablice żyjących kapitanów. Na promenadzie poznawaliśmy historię odkryć żeglarskich i sylwetki ludzi, którzy ich dokonali, Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Magellana, Jamesa Cooka, Leonida Teligi, Krzysztofa Baranowskiego i innych. Wieczorem grill i morskie opowieści.

Podczas rejsu nauka: kursów względem wiatru, znaków nawigacyjnych, nanoszenie pozycji na mapę, prowadzenie dziennika, sterowanie, stawianie żagli.

Powrót pod wiatr i zalewającą pokład i sternika fale. Pomimo tak ciężkich warunków pogodowych humory dopisywały, a załoga czeka na kolejne wyprawy.

Jolanta Gałęzowska

DZ-ta SUM

Dezeta – DZ – potoczna nazwa popularnej w Polsce szalupy wiosłowo żaglowej o 10 wiosłach, otaklowanej jako kecz gaflowy o łącznej powierzchni 3 żagli (fok, grot i bezan) około 30 m², kadłub drewniany lub z tworzywa sztucznego, wyposażony w miecz, ster na pawęży, powietrzne zbiorniki wypornościowe oraz niskie maszty łatwo wyjmowane i kładzione w razie potrzeby. DZ-ta była przez wiele lat używana do nauki wiosłowania i manewrowania dwumasztową jednostką w szkoleniu na stopień sternika jachtowego.

DZ-ta jako jedna z nielicznych łodzi na świecie doczekała się pomnika. Jest nim obelisk zwieńczony metalową sylwetką jachtu wzniesiony w 2007 roku nad jeziorem Charzykowskim w miejscowości Charzykowy. W 2002 roku odbyły się w Giżycku pierwsze Mistrzostwa Polski Dezet, w których uczestniczyło 16 jachtów. Pomysłodawcą i organizatorem regat był **Marek Słodownik** – żeglarz, dziennikarz, współpracownik magazynu „Wiatr”, inicjator akcji Ratujmy dezety.

W tym roku obchodzimy 30 Lecie DZ-ty SUM, którego portem macierzystym jest przystań Jachtclub AZS. Zbudowana została w 1986 roku w Szczecińskiej Stoczni Jachtowej im. Leonida Teligi. Zakupiona w 1991 roku od przedsiębiorstwa turystycznego „Pomerania” przez JK AZS. Opiekunem jachtu od 1994 roku jest kapitan Michał Jósewicz. Na pokładzie jachtu organizowane są rejsy zarówno z młodzieżą jak i z dorosłymi. W latach 1997-2007 odbyło się 11 rejsów po Zalewie Szczecińskim i Kamieńskim oraz Morzu Bałtyckim. W 2002 roku wrocławscy harcerze z HOW Stanica odbyli rejs na trasie Gdynia-Visby-Gdynia z kapitanem Jerzym Kasprzakiem. W 2010 roku również harcerze z kapitanem Markiem Wcisło odbyli 5-dniowy rejs na trasie Świnoujście-Rönne-Świnoujście. Do historii jachtu przeszły również rejsy seniorów, gdzie średnia wieku liczyła od 60 do 70 lat. W 2008 roku był to rejs na Bornholm - uhonorowany nagrodą **Szczeciński Rejs Roku**. W 2009 rejs do Kopenhagi również nagrodzony jako Szczeciński Rejs Roku. Taką samą nagrodę dostał rejs w 2010 dookoła Rugii i na Bornholm. Ten rejs dostał również nagrodę w kategorii żeglarstwo na Kolosach w Gdyni w 2011 roku. Rok 2011 to rejs śródlądowy Szczeci-Berlin, oraz rejs do Warnemünde. Podczas tego drugiego rejsu celu nie osiągnięto. Warunki pogodowe pokrzyżowały plany załogi. Rok 2013 to wyprawa w górę rzeki

Piany jej śródlądowym odcinkiem.

Rejsy oraz przygody jakie spotkały załogi opisane są w książkach „Dezeta da się lubić” (praca zbiorowa) oraz „Szalupa przez Bałtyk i Sund” a u t o r s t w a **Grzegorza Czarneckiego**.

Jolanta Gałęzowska

Kończymy sezon 2016 Banderę opuścić!

Przez cały sezon nawigacyjny – od wiosny do jesieni – pozostają na masztach banderowych naszych klubów żeglarskich i marin, a

dokładnie od dnia podniesienia bandery podczas ceremonii otwarcia sezonu, aż do również uroczystego zakończenia sezonu. Wtedy to Biało-czerwona zostaje w takt hymnu narodowego opuszczona z masztu i również ceremonialnie odpowiednio złożona, po czym pozostaje w klubie, do wiosny, kiedy znowu załopocze na klubowym maszcie banderowym. Nie odbywa się to w całym kraju w tym samym terminie, teraz właśnie przyszedł czas na uroczystości zakończenia sezonu, najczęściej na przełomie października-listopada, jak w sobotę 22 bm., w szczecińskim Centrum Żeglarskim nad jeziorem Dąbie. Pomimo kapryśnej jesiennej aury wokół masztu zebrało się liczne grono młodych żeglarzy, ich rodziców i przyjaciół, a tradycyjnie powitały ich tańcem morskim maluchy z zaprzyjaźnionego Przedszkola 27 „Żagielek”...

Po ceremonii opuszczenia bandery zastępca dyrektora CŻ Magdalena Piasecka-Górny krótko podsumowała dokonania roku: „Miniony sezon był dla nas dużym wyzwaniem. Zaczęliśmy pracę w nowej formule prawnej, otworzyliśmy schronisko młodzieżowe, świętowaliśmy 50. urodziny jachtu „Magnolia”. Zorganizowaliśmy liczne regaty, m.in. Pucharu Dnia Dziecka, Pucharu „Magnolia”, Wojewódzką Olimpiadę Młodzieży, Szczecin Fair Play (Laser i Finn), Międzywojewódzkie Mistrzostwa Młodzików w Optymieście,

oraz po raz pierwszy Wojewódzkie Mistrzostwa w Kajakarstwie, oraz obecne Otwarte Mistrzostwa Okręgu w klasie Laser. Dokładamy starań, by w przyszłym roku dorzucić do tej puli także Otwarte Mistrzostwa Polski w klasie Micro, której zawodników wspieramy...”

Później Dyrektor Łukasz Pundyk uhonorował Złotą Odznaką CŻ znanego żeglarza i instruktora kapitana Mieczysława Irchę, a Sekretarz ZOZZ wręczył opiekunom i młodzieży z dwóch sekcji - turystycznej i kajakowej, Zachodniopomorskie Żeglarskie Odznaki Turystyczne. Kapitan-senior Bruno Salcewicz przekazał historyczne zdjęcie „Zewu Morza”. Po części oficjalnej odbył się pokaz specjalnej, rozszerzonej wersji filmu o „Magnolii”, a następnie rozpoczęły się na wodach jeziora Dąbie zapowiadane wcześniej dwudniowe regaty w klasie Laser 4.7, Standard i Radial.

Podczas sezonu 2016 w regularnych zajęciach w sekcjach CŻ uczestniczyło ponad 200 młodych żeglarzy i wodniaków. Największą popularnością cieszyły się sekcje Optymist regatowy i windsurfingu. Także blisko 100 wychowanków wzięło udział w krótszych i kilkudniowych rejsach szkoleniowych, z najdłuższymi 2-tygodniowymi wyprawami „Zrywem” i „Magnolią” dookoła Zelandii. Ponadto były też biwaki i wakacyjne półkolonie żeglarskie z udziałem ponad 250 dzieci i kursy na żeglarzy i sterników jachtowych. Centrum Żeglarskie jest także bazą szkoleniową dla Szczecińskiego Programu Edukacji Wodnej i Żeglarskiej, i dla szczecińskiej edycji Programu Energa Sailing Education Optimist, co oznacza kolejnych kilkuset młodych adeptów żeglarstwa, chłopców i dziewcząt. Ceremonia zamknięcia sezonu nie oznacza oczywiście przerwy w cyklu szkoleniowym – CŻ „żyje”, działa i szkoli dzieci i młodzież przez cały rok kalendarzowy, a bandera wróci na maszt wiosną...

Tekst i zdjęcia: *Wiesław Seidler*

RELAKS Z KSIĄŻKĄ

Długie jesienne wieczory zachęcają do sięgania po lekturę. Tym razem wśród moich propozycji powieść, która przeszła już do klasyki, biografia niezwykłego artysty i nietuzinkowy poradnik. Napisała z niezwykłym rozmachem powieść „*Klub Pickwicka*” Charlesa Dickensa, doczekała się kolejnego wznowienia. Tym razem Wydawnictwo

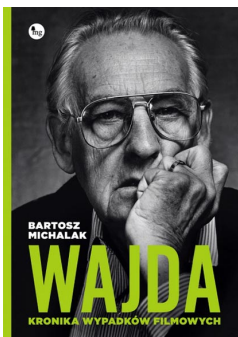

MG, zaprasza do przypomnienia sobie dzieła, które zaskakują bogactwem humoru, przemieszanego z ironią, satyrą i sarkazmem. „*Klub Pickwicka*” to połączenie powieści obyczajowej, satyry, farsy i romansu łotrzykowskiego. Utwór opisuje podróż po Anglii dobrodusznego pana Pickwicka, twórcy nowej teorii głowaczy, i jego groteskowych przyjaciół. Angielski humor manifestuje się w powieści zarówno w pełnych komizmu scenkach rodzajowych, jak i w charakterystykach występujących postaci. Uwzięcie pana Pickwicka pod zarzutem niedotrzymania obietnicy małżeństwa daje w końcowych partiach utworu okazję do przeprowadzenia ostrej krytyki prawa i sądownictwa w Anglii.

Klub Pickwicka
Charles Dickens

przekład: Włodzimierz Górski, Wydawnictwo Mg, 2016

Na początku października ukazała się niezwykła „filmowa” biografia wyjątkowego twórcy, który nie doczekał jej premiery. „*Papiół i diament*”, „*Wszystko na sprzedaż*”, „*Wesele*”, „*Ziemia obiecana*”, „*Człowiek z marmuru*”, „*Człowiek z żelaza*” – to filmy, które na trwałe zapisały się w historii nie tylko polskiego kina.

„*Wajda. Kronika wypadków filmowych*” to książka, w której po raz pierwszy o tych filmach mówią ci, którzy je z Wajdą współtworzyli. Wajda był artystą totalnym, ale też dawał swoim ekipom na planie bardzo dużą wolność. Dlatego o

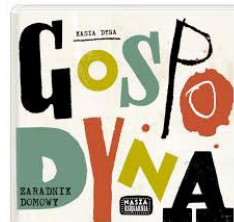
kulisach powstawania wszystkich filmów Wajdy - od Pokolenia do Wałęsy - opowiadają jego aktorzy – Elżbieta Czyżewska, Krystyna Janda, Daniel Olbrychski czy Wojciech Pszoniak, ale też członkowie ekipy technicznej: operatorzy, kompozytorzy, scenografowie. Tym samym powstała niezwykła opowieść o najważniejszych filmach w dziejach polskiego kina, ale też portret niezwykłego artysty, jakim jest Andrzej Wajda.

Wajda. Kronika wypadków filmowych

Bartosz Michalak

Wydawnictwo Mg, 2016

„*Kiszona kapusta rozrzucana gęsto na dywan lub wykładzinie dywanowej, a następnie zbierana miotłą na śmietniczce czyszczą dywan i przywracają żywe kolory...*” **Poradnik Domowy Babcy Aliny, „Gazeta Krakowska”, 1984**

Dobra rada zawsze się przyda. Oto książka, w której rad bez liku. Bez obaw. Autorka nie zmusza to rozrzucania kapusty na dywan. Wiele z tych przepisów potraktujcie z przymrużeniem oka. Będą świetnym przerwaniem w lekturze tego niezwykłego poradnika. Znajdziecie tu jeszcze np. sposób orientalny wyniszczenia włosów, który autor przepisu stosował aby wyniszczyć włosy na... czole oraz lekarstwo na kołtun i parchy na głowie. To tylko niektóre kurioza z dawnych lat. Wiele z nich rozbawi, niektóre wprawia w zdumienie.

Żartobliwy ton, kolaże, stare zdjęcia i ilustracje oraz ciekawa forma graficzna to niewątpliwe atuty tej książki. Można ją potraktować jako ciekawostkę wydawniczą, ale jeszcze lepiej zastosować się do większości zawartych w niej rad. W środku czeka na nas bowiem garść sprawdzonych przepisów babć, mam, ciotek, wujków i innych specjalistów od domowych spraw. Ocet, cytryna, boraks, olejki eteryczne, szare mydło, soda – niech powrócą do łask!

Autorka zachęca do używania domowych środków czystości zamiast detergentów. Są niedrogie i przyjazne dla nas oraz środowiska. Nie zabrakło tu również przepisów, które pomogą zadbać o nasze ciało. A wszystko przy pomocy sprawdzonych i łatwo dostępnych składników.

Lektura tego poradnika z pewnością pozytywnie wpłynie na nasze samopoczucie. A już otrzymanie go w prezencie, z pewnością dostarczy wielu emocji osobie wrażliwej na słowo, obraz i dbającej o własne zdrowie!

Gospodyna. Zaradnik domowy

Kasia Dyna

Wydawnictwo Nasza Księgarnia, 2016

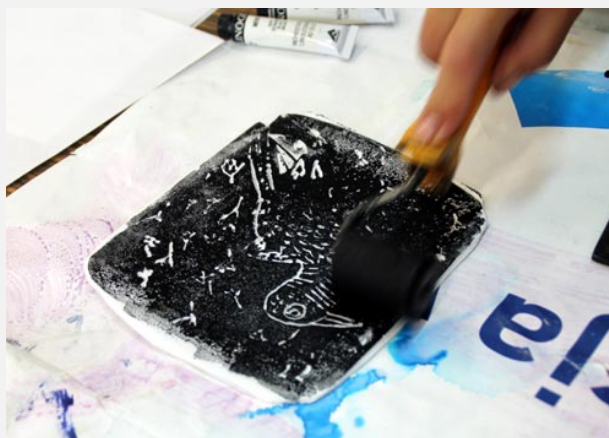
**Poleca –
Monika Wilczyńska
(SzczecinCzyta.pl)**

Pałac Młodzieży – uczestnicy pracowni
podczas zajęć

Odkrywamy talenty

Zdjęcia: Monika Wilczyńska

Pałac Młodzieży – uczestnicy pracowni
podczas zajęć

Odkrywamy talenty

Zdjęcia: Monika Wilczyńska

